

Optimism & Pessimism Biases in Earnings Forecasting and Deviation in Financial Reporting: Evidence of Subjectivism and Opportunistic Unethical Behavior of Managers¹

Mohammad Hassani¹, Amirhosein Hajiamiri²

¹Assistant Professor, Accounting, Department of Accounting & Auditing, Faculty of Management, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author).
m_hassani@iau-tnb.ac.ir

²Master in Accounting, Faculty of Management, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. am.amiri@msa.ir

Abstract

Under a challenging business environment, assessing the managerial decisions about earnings forecasting and earnings reporting is important and the evidence indicates the occurrence of managers' subjectivism in these areas. In this regard, analyzing the managers' behavior about earnings forecasting and earnings reporting can be explained through the signaling approach and opportunistic approach. This study assessed the relationship between optimism & pessimism biases in management earnings forecast and financial reporting distortion by focusing on managing the reported earnings to determine which of these approaches prevails in the surveyed firms. Management earnings forecast biases are measured using the pattern proposed by Cheng & Firth, (2000); also, the model presented by Dechow et al (1995) is used to assess the management incentives to manage earnings using discretionary accounting procedures & estimates.

Research samples include 198 firms listed in Tehran Securities & Exchange over the period 2012-2018. Using multivariate regression models based on panel data, evidence indicated that there is a meaningful and positive relationship between management earnings forecast bias and financial reporting distortion using the earnings management based on discretionary accruals. This result indicates an interest conflict and occurrence of unethical opportunistic behavior due to the high subjectivism of managers. Also, the type of optimistic and pessimistic bias in management earnings forecast is meaningfully related to accruals-based earnings management; so, the motivation of managers to manage earnings in an optimistic situation is more than pessimistic. In addition, results of the test for equality of means between series showed that there is a meaningful difference between the means of earnings management based on discretionary accruals in optimistic and pessimistic earnings forecast situations.

Keywords: Earnings Forecast Biases, Financial Reporting, Management Ethics, Optimistic Bias, Pessimistic Bias.

1. Received: 2021/06/15 ; Accepted: 2021/09/11

© the authors

Publisher: Qom Islamic Azad University

تورش‌های خوش‌بینی و بدبینی سود و انحراف در گزارشگری مالی: شواهدی از ذهن‌گرایی و رفتار غیراخلاقی فرصت‌طلبانه مدیران^۱

محمد حسنی^۱، امیرحسین حاجی امیری^۲

^۱ استادیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).

m_hassani@iauo-tmb.ac.ir

^۲ کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. am.amiri@msa.ir

چکیده

هدف پژوهش حاضر تحلیل رابطه بین تورش‌های خوش‌بینی و بدبینی مدیران در پیش‌بینی سود و انحراف در گزارشگری مالی با تمرکز بر مدیریت سودهای گزارش شده می‌باشد. مسأله اصلی مورد بررسی این است که کدام یک از رویکردهای پیام‌رسانی و رفتار فرصت‌طلبانه با توجه به نوع رابطه بین تورش‌های پیش‌بینی سود و انحراف در گزارشگری مالی طبق شرایط حاکم بر شرکت‌های بورسی در ایران حاکم است. در این راستا، تورش‌های پیش‌بینی سود مدیران طبق الگوی چنگ و فیث (۲۰۰۰) و انگیزه مدیران برای انحراف در گزارشگری مالی با بکارگیری رویه‌های اختیاری حسابداری جهت مدیریت سود طبق مدل دیچو و همکاران (۱۹۹۵) ارزیابی شدند. طبق روش حذف سیستماتیک، تعداد ۱۹۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در دوره زمانی ۷ ساله (۱۳۹۰-۱۳۹۶) به عنوان جامعه آماری غربال گردیدند. شواهد حاصل از برازش مدل‌های رگرسیون چندمتغیره پژوهش بر مبنای داده‌های ترکیبی نشان دادند بین تورش در پیش‌بینی سود و انحراف در گزارشگری مالی به واسطه بکارگیری رویه مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی، رابطه معنادار مثبتی وجود دارد. این امر حاکی از تضاد منافع و وقوع رفتار فرصت‌طلبانه غیراخلاقی ناشی از ذهن‌گرایی بالای مدیران است. همچنین نوع تورش خوش‌بینانه و بدبینانه در پیش‌بینی سود، رابطه معنی‌داری با مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی دارند. به این ترتیب که انگیزه مدیران جهت ایجاد انحراف در گزارش سود در شرایط وقوع تورش خوش‌بینی، بیشتر از تورش بدبینی است. به علاوه، نتایج آزمون مقایسه میانگین‌ها نشان داد اختلاف معنی‌داری بین میانگین مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی در وضعیت‌های خوش‌بینی و بدبینی در پیش‌بینی سود توسط مدیران وجود دارد.

کلیدواژه‌ها: تورش‌های پیش‌بینی سود، گزارشگری مالی، اخلاق مدیریت، تورش خوش‌بینانه، تورش بدبینانه.

۱. مقدمه

طبق نظر برخی پژوهشگران، عواملی ممکن است تأثیر کاهنده بر کیفیت اطلاعات مالی داشته و کاهش محتوای اطلاعاتی اطلاعات حسابداری را به دنبال داشته باشند. یکی از عوامل چالش برانگیز در ارزیابی کیفیت اطلاعات حسابداری ناشی از خطای پیش‌بینی‌ها است، زیرا مدیریت نمی‌تواند نتایج آتی را به دقت پیش‌بینی نماید. عامل دیگر اختلال در اطلاعات حسابداری ناشی از استفاده مدیران از انعطاف‌پذیری حسابداری مالی است که توسط استراتژی سود شرکت و مدیریت سود بازتاب می‌شود (رویجن^۱، ۲۰۰۲). از طرفی، تحولات اقتصادی سبب شده شرکت‌ها در محیطی همراه با عدم اطمینان فعالیت کنند. در محیط نامطمئن، برآوردهای مدیر از جنبه‌های مختلف فعالیت شرکت ناقص است و این موضوع بر ارقام تعهدی سود و پیش‌بینی سود اثر داشته و درجه‌ای از ذهن‌گرایی مدیران بر گزارشگری مالی سایه می‌افکند (گانگ و همکاران^۲، ۲۰۰۹). این رفتار با اعمال قضاوت مدیران همراه است. قضاوت و دخالت مدیران باعث کاهش عینیت سود و افزایش ذهن‌گرایی آن می‌شود. وجود معیارهای ذهنی اندازه‌گیری مدیران در گزارش سود سبب می‌شود ادراک و انتظارات تحلیل‌گران مورد چالش قرار گیرد (هویت و همکاران^۳، ۲۰۱۵). اطلاعات مربوط به معیارهای ذهنی اندازه‌گیری و این‌که مدیران تا چه حد از قضاوت در اندازه‌گیری ارقام استفاده می‌کنند، برای پیش‌بینی مفید است و این موضوع را سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران برای پیش‌بینی و ارزیابی در نظر می‌گیرند (الگرس و همکاران^۴، ۲۰۰۳). اندازه‌گیری ذهنی اغلب به خطاهای عمدی و سهوی در گزارشگری مالی منجر می‌گردد که این امر سبب اتکای کم‌تر تحلیل‌گران بر اطلاعاتی می‌شود که احتمال بروز گزارش نادرست آن‌ها وجود دارد (فیلدز و همکاران^۵، ۲۰۰۱؛ پیترسون^۶، ۲۰۱۲). شواهد حاکی از ذهن‌گرایی مدیران در تصمیمات مرتبط با گزارش سود و پیش‌بینی سود است. مدیران تمایل دارند سودی که شرکت در پایان دوره گزارش می‌کند، حداقل به اندازه پیش‌بینی‌هایی باشد که پیش از این از سوی مدیریت یا

1. Rooijen
2. Gong & et al.
3. Hewitt & et al.
4. Elgers & et al.
5. Fields & et al.
6. Peterson

تحلیل‌گران مالی مطرح شده است (گانی^۱، ۲۰۱۰؛ هو و همکاران^۲، ۲۰۱۲؛ دوایل و همکاران^۳، ۲۰۱۳؛ کیم^۴، ۲۰۱۶). از طرفی، مدیریت سود به عنوان یکی از ابزارهای تقلیل‌دهنده کیفیت سود، می‌تواند ویژگی کیفی اطلاعات حسابداری را تحت تأثیر قرار دهد و موجب تنزل کیفیت گزارشگری مالی شود.

برخی مطالعات نشان داده‌اند که وقوع تورش در پیش‌بینی سود در قالب تفاوت میان سود واقعی و سود پیش‌بینی شده، می‌تواند با انحراف در گزارشگری مالی در قالب مدیریت سود در ارتباط باشد (گرملیچ و سورنسن^۵، ۲۰۰۴؛ گانگ و همکاران^۶، ۲۰۰۹؛ پارک و همکاران^۷، ۲۰۱۸). طبق مبانی نظری، دورویکرد در خصوص انحراف در گزارشگری مالی به واسطه مدیریت سود و وقوع تورش در پیش‌بینی سود مطرح شده‌اند که به رویکرد پیام‌رسانی و رویکرد رفتار فرصت‌طلبانه شهرت دارند. اگر هدف مدیریت سود، دستکاری فرصت‌طلبانه اطلاعات در حوزه گزارشگری مالی باشد، انتظار می‌رود طبق رویکرد رفتار فرصت‌طلبانه، مدیریت سود در قالب رفتاری برخاسته از تمایلات شخصی و فرصت‌طلبانه مدیران در گزارشگری مالی با کاهش دقت پیش‌بینی اطلاعات به ویژه پیش‌بینی سود مرتبط باشد؛ اما زمانی که هدف مدیریت سود، انتقال اطلاعات محرمانه از سوی مدیران به استفاده‌کنندگان اطلاعات مالی باشد، انتظار می‌رود طبق رویکرد پیام‌رسانی اطلاعاتی، مدیریت سود در قالب رفتاری در برگیرنده منافع گروه‌های مختلف ذی‌نفع با افزایش دقت پیش‌بینی اطلاعات به ویژه پیش‌بینی سود ارتباط داشته باشد (کرافت و همکاران^۸، ۲۰۱۴؛ لی و زایاتس^۹، ۲۰۱۶؛ وانگ^{۱۰}، ۲۰۱۷). در عین حال، بررسی شواهد مختلف حاکی از این است که طبق این رویکردها، روابط متناقضی بین انحراف در گزارشگری مالی به

1. Gunny
2. Ho & et al.
3. Doyle & et al.
4. Kim
5. Gramlich & Sorensen
6. Gong & et al.
7. Park & et al.
8. Kraft & et al.
9. Li & Zaiats
10. Wang

واسطه مدیریت سود و وقوع تورش در پیش‌بینی سود قابل مشاهده است. بررسی این موضوع در شرایط حاکم بر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌تواند مشخص‌کننده نوع رویکرد حاکم بر این مقوله در بازار سرمایه ایران باشد. همچنین تفکیک ماهیتی تورش در پیش‌بینی سود با تمرکز بر حوزه مالی رفتاری و ارتباط آن با انحراف در گزارش مالی از طریق مدیریت سود می‌تواند به بسط موضوعی و ارائه شواهدی تجربی در این حوزه باری رساند.

با توجه به اهمیت این مبانی، هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه تورش در پیش‌بینی سود مدیران و انحراف در گزارش مالی به واسطه مدیریت سود ناشی از بکارگیری رویه‌ها و برآوردهای حسابداری است. پیگیری این هدف می‌تواند مشخص سازد که از میان رویکردهای پیام‌رسانی اطلاعاتی و رفتار فرصت‌طلبانه مدیران، کدام یک رابطه بین انحراف در گزارشگری مالی به واسطه مدیریت سود و وقوع تورش در پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را تحت تأثیر قرار داده است.

۲. مبانی نظری

در مطالعات نظری و تجربی، تمرکز زیادی بر کیفیت گزارشگری مالی شده است. برخی مطالعات، کیفیت گزارشگری مالی شرکت‌ها را از منظر عوامل برون‌زا بررسی نموده‌اند. نقطه ضعف برخی مطالعات، عدم توجه به ماهیت درون‌زای تصمیم درباره کیفیت گزارشگری مالی است. از جمله عوامل درونی مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی، انحراف در گزارش سود و تورش در پیش‌بینی سود مدیران بوده که هر دو ناشی از ذهن‌گرایی مدیران است (گانگ و همکاران^۱، ۲۰۰۹). برخی شواهد نشان داده‌اند در شرایطی که سودهای گزارش شده در صورت‌های مالی از کیفیت لازم برخوردار نیستند، امکان وقوع تورش بیشتری در پیش‌بینی سود وجود دارد (کیم^۲، ۲۰۲۱)، زیرا در مواجهه با فشار بازار جهت دستیابی به سودهای هدف، مدیران شرکت‌ها برای فراهم آوردن تصویر مطلوب از شرکت و کاهش ریسک، انگیزه دارند با ایجاد انحراف در گزارشگری مالی از طریق بکارگیری رویه مدیریت سود به اهداف سود پیش‌بینی شده دست یابند (کرافت و همکاران^۳، ۲۰۱۴؛

1. Gong & et al.
2. Kim
3. Kraft & et al.

گاستون و جارنه^۱، (۲۰۲۱).

صورت‌های مالی بخش مهم گزارشگری مالی هستند؛ اما، گزارشگری مالی تنها شامل صورت‌های مالی نیست، بلکه سایر ابزارهای انتقال‌دهنده اطلاعات را نیز در بر می‌گیرد. انتشار اخبار، پیش‌بینی‌های مدیریت از سود یا سایر توضیحات در خصوص طرح‌ها و برنامه‌ها نمونه‌هایی از اطلاعات جدا از صورت‌های مالی هستند (بیر^۲، ۲۰۰۵). سود پیش‌بینی شده مدیران از اطلاعات افشاء شده خارج از صورت‌های مالی است که منعکس‌کننده پیش‌بینی مدیریت درباره چشم‌انداز آتی و ابزار تعامل مدیران شرکت‌ها با بازار است. پیش‌بینی سود مدیران مکانیزم شکل‌دهنده انتظارات بازار است که از طریق آن مدیران، انتظارات بازار نسبت به سودآوری شرکت و اعتبار شرکت در خصوص شفافیت اطلاعاتی را مدیریت می‌کنند. اگر سود واقعی کم‌تر از سود پیش‌بینی شده باشد، خوش‌بینی در پیش‌بینی سود وجود داشته و بازار نسبت به آن دید خوش‌بینانه‌ای دارد و آن را خبر خوب تلقی می‌کند، و اگر سود واقعی بیشتر از سود پیش‌بینی شده باشد، بدبینی در پیش‌بینی سود وجود داشته و بازار نسبت به آن دید بدبینانه دارد و آن را خبر بد تلقی می‌کند و اعتبار شرکت در برآوردن انتظارات، کم می‌شود. به علاوه، اگر پیش‌بینی سود آینده بالاتر از سود واقعی جاری باشد، در گروه اخبار خوب و اگر پیش‌بینی سود آینده پایین‌تر از سود واقعی جاری باشد، در گروه اخبار بد طبقه‌بندی می‌شود. نتایج ناشی از پیش‌بینی سود مدیریت تابعی از ویژگی‌های پیش‌بینی است (هیرست و همکاران^۳، ۲۰۰۸). کیفیت پیش‌بینی سود مدیران به عنوان یکی از ویژگی‌های پیش‌بینی سود، عامل حیاتی در شکل‌گیری اعتماد سرمایه‌گذاران و کاهش ناقربینگی اطلاعاتی است (نورواتی و همکاران^۴، ۲۰۱۰). تورش در پیش‌بینی سود مدیران به اجزای رشد پیش‌بینی (انحراف اولین سود پیش‌بینی شده هر سال و سود واقعی سال قبل) و خطای پیش‌بینی (انحراف سود واقعی هر سال و سود پیش‌بینی شده همان سال) تفکیک شده است (کاتو و همکاران^۵، ۲۰۰۹). در پژوهش‌های حوزه عوامل مؤثر بر کیفیت پیش‌بینی سود، فاکتورهایی مانند اندازه، عمر، عملکرد، شرایط اقتصادی، روند فروش، ساختار هزینه، راهبری

1. Gastón & Jarne Jarne
2. Beyer
3. Hirts & et al.
4. Nurwati & et al.
5. Kato & et al.

شرکتی، رقابت در بازار، کیفیت حسابرسی و مدیریت سود شناسایی شده‌اند (وانگ^۱، ۲۰۱۶؛ کیسکک و همکاران^۲، ۲۰۱۷).

موضوع مهم دیگری که در دهه‌های اخیر در حوزه گزارشگری مالی در کانون توجه قرار گرفته، ماهیت و محتوای گزارش سود بوده و شواهدی نشان داده است که مدیران با توجه به انگیزه‌هایی، تمایل به مدیریت سود دارند. مدیریت سود، دخالت هدفمند مدیران در گزارشگری مالی برون‌سازمانی جهت تحصیل منافع است (دیچو و همکاران^۳، ۱۹۹۵) که در مواردی با هدف گمراه کردن ذی‌نفعان در مورد عملکرد اقتصادی شرکت یا تحت تأثیر قرار دادن نتایج ناشی از قراردادهای وابسته به ارقام حسابداری صورت می‌گیرد (هیلی و والن^۴، ۱۹۹۹). مدیریت سود اقدام آگاهانه مدیران درباره چگونگی گزارش سود برای رسیدن به اهداف خاص است. مدیران می‌توانند جهت دستیابی به مقدار سود هدف، با دگرگون‌سازی سطح و ماهیت فعالیت‌های اقتصادی، دست به مدیریت سود بزنند (رویچادوری^۵، ۲۰۰۶) و یا با گزینش انواع سیاست‌های حسابداری، دخالت در اقلام تعهدی اختیاری و انتخاب روش‌ها و برآوردهای حسابداری، اقدام به مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی کنند (جونز^۶، ۱۹۹۱). رویکردهایی با شناسه‌های مختلف در ارزیابی اختیار مدیران در گزارش سود وجود دارند. مدیران فرصت طلب از انعطاف‌پذیری رویه‌ها و برآوردها برای دستیابی به اهداف خود استفاده می‌کنند. استانداردهای پذیرفته شده حسابداری در کشورهای مختلف به مدیران اجازه می‌دهد که طیفی از اختیارات را در انتخاب روش‌های مختلف حسابداری، برای محاسبه سود در اختیار داشته باشند. البته ممکن است مدیران از تمام این اختیارات برای تحقق اهداف شرکت استفاده نکنند. اختیارات مدیران در مبانی نظری طبق دو رویکرد توصیف شده‌اند که شامل رویکرد رفتاری و رویکرد اقتصادی است (پاپاناستاسوپولوس و توماکو^۷، ۲۰۱۷). طبق رویکرد رفتاری، اختیارات مدیران به آزادی عمل موجود برای مدیران

1. Wang
2. Keskek & et al.
3. Dechow & et al.
4. Healy & Wahlen
5. Roychowdhury
6. Jones
7. Papanastasopoulos & Thomakos

جهت دستیابی به اهداف سازمان اشاره دارد (همبریک و فینکلستین^۱، ۱۹۸۷). مطابق با رویکرد اقتصادی، اختیارات مدیران به میزان آزادی در دسترس مدیران شرکت برای رسیدن به اهداف شخصی اشاره دارد (ویلیامسون^۲، ۱۹۶۳). در برخی مطالعات نیز دو رویکرد با هم تطبیق داده شده و استدلال گردیده که این دو رویکرد همانند دو محور عمود بر هم هستند، به طوری که رویکرد اقتصادی در امتداد یک محور با آزادی اهداف و رویکرد رفتاری در امتداد محور دیگر با آزادی عمل قرار دارد. آزادی اهداف بیانگر فشارهایی است که مدیران در عملکرد با آن مواجه می‌شوند، اما آزادی عمل، طیف وسیعی از گزینه‌های استراتژیک در دسترس مدیران، در تلاش آن‌ها برای رسیدن به عملکرد تقاضا شده توسط سهامداران است (شن و چو^۳، ۲۰۰۵). این موارد نشان می‌دهد که اختیارات مدیران لزوماً خوب یا بد نیست. از یک طرف آزادی عمل بیشتر در ارتباط با تفکر باز می‌تواند منتج به استراتژی‌های رقابتی‌تر و نوآورانه مانند سرمایه‌گذاری در پروژه‌های پر بازده گردد. از طرفی، آزادی بیشتر مرتبط با بی‌مبالاتی می‌تواند منتج به استراتژی‌هایی شود که منافع ذی‌نفعان را در بر ندارد (پاپاناستاسوپولوس و توماکوس^۴، ۲۰۱۷). انعطاف‌پذیری به اختیارات کلی ارائه شده به مدیریت مرتبط بوده و از لحاظ حسابداری مالی اختیار به عنوان فرصت خاص شرکت برای تأثیر بر سود تعریف شده است. اختیار مدیران در شرکت خاص به فعالیت شرکت، تصمیمات قبلی شرکت، انعطاف‌پذیری سیستم حسابداری و محدودیت‌های قراردادی آن بستگی دارد (روویجن^۵، ۲۰۰۲). زمانی که مدیران از اختیارات خود برای انتشار اطلاعات محرمانه در مورد سودآوری شرکت استفاده کنند و اقلام تعهدی اختیاری توانایی انتقال اطلاعات مربوط به سودآوری آتی به بازار را داشته باشد، و این اقدام موجب افزایش ارزش شرکت شود، مدیریت سود از نوع کارا است. این رفتار محتوای اطلاعاتی سود را بهبود می‌بخشد. اما چنانچه مدیران در راستای تحت تأثیر قرار دادن نتایج قراردادهای مبتنی بر ارقام حسابداری، به واسطه انعطاف‌پذیری در حسابداری تعهدی، سود گزارش شده را دستکاری کنند یا ساختار مبادلات را تغییر دهند،

1. Hambrick & Finkelstein
2. Williamson
3. Shen & Cho
4. Papanastopoulos & Thomakos
5. Rooijen

کیفیت سود تحت تأثیر قرار می‌گیرد و سبب کاهش اعتماد نسبت به گزارش‌های مالی می‌شود. در این صورت اقلام تعهدی اختیاری، اطلاعاتی درباره سودآوری آتی منتقل نمی‌کند و مدیریت سود، فرصت طلبانه است (بون لرت و همکاران^۱، ۲۰۰۶؛ سایریگار و یوتاما^۲، ۲۰۰۸). حتی در نبود تحریف عمدی سود توسط مدیران، اقلام تعهدی بزرگ نیز ممکن است به دلیل وجود خطا در برآورد اقلام تعهدی، موجب کاهش کیفیت سود شود. وقتی مدیریت به دستکاری سود اقدام می‌کند، کیفیت سود حسابداری کاهش می‌یابد؛ با این حال کاهش مدیریت سود، کیفیت بالای سود را تضمین نمی‌کند، زیرا عواملی همچون بازار سرمایه و استانداردهای ضعیف که موجب افزایش کیفیت گزارشگری مالی می‌شود، در کیفیت سود نقش دارند (لی و همکاران^۳، ۲۰۱۱).

به دلیل برآوردهای ناقص مدیران از آینده تجاری شرکت‌ها، اطلاعات افشاء شده از طریق صورت‌های مالی (گزارش سود) و خارج از آن (پیش‌بینی سود) در بردارنده خطاهای مشترکی هستند (هیرست و همکاران^۴، ۲۰۰۸). مدیران ممکن است رفتار خوش‌بینانه یا بدبینانه در پیش‌بینی سود داشته باشند و از این رویکرد برای تعدیل انتظارات استفاده کنند (سافر و همکاران^۵، ۲۰۰۰؛ بایک و جیانگ^۶، ۲۰۰۶). با فرض پیش‌بینی سود، مدیریت تلاش می‌کند از طریق مدیریت سود، به پیش‌بینی سود برسد (کازنیک^۷، ۱۹۹۹؛ لوبو و ژو^۸، ۲۰۰۱). چون پیش‌بینی سود و اقلام تعهدی هر دو از باورهای شخصی مدیران تأثیر می‌گیرند، خطاهای مستتر در ارزیابی دورنمای تجاری، در پیش‌بینی سود و اقلام تعهدی آشکار می‌شوند. وقتی مدیران درباره تقاضای آینده بازار خوش‌بین هستند، تمایل به نگهداری بالای موجودی کالا سبب ایجاد سطح بالای اقلام تعهدی می‌شود. در این زمان، پیش‌بینی سود خوش‌بینانه بوده و بازتابی از باورهای شخصی مدیران نسبت به عملکرد آینده بوده که ممکن است با مدیریت سود همراه شود.

1. Boonlert-U-Thai & et al.
2. Siregar & Utama
3. Li & et al.
4. Hirts & et al.
5. Soffer & et al.
6. Baik & Jiang
7. Kasznik
8. Lobo & Zhou

جهت ارزیابی روابط بین عوامل درون‌زا در بررسی کیفیت گزارشگری مالی و تعیین نحوه ارتباط مدیریت سود و پیش‌بینی سود، رویکردهای پیام‌رسانی و رفتار فرصت‌طلبانه مطرح شده‌اند. به دلیل اعمال ذهن‌گرایی مدیران در پیش‌بینی سود و گزارش سود (گانگ و همکاران^۱، ۲۰۰۹) و با توجه به امکان وقوع خطا در پیش‌بینی‌ها و برآوردها، مدیران برای نشان دادن تصویر مطلوب از شرکت و کاهش ریسک انگیزه دارند سود را مدیریت کنند. افزایش انحراف پیش‌بینی سود سبب تفاوت دسترسی سهامداران به اطلاعات شده و عدم تقارن اطلاعاتی به همراه دارد. طبق تئوری نمایندگی، مدیران جهت دستیابی به منافع خاص تلاش می‌کنند به روش‌های مختلف مدیریت سود به سود پیش‌بینی شده دست یابند و انحراف کم‌تری در پیش‌بینی سود نمایان شود (کرافت و همکاران^۲، ۲۰۱۴). از این‌رو، انگیزه مدیران به سوءگیری در پیش‌بینی‌ها ممکن است مرتبط با مسائل نمایندگی و مدیریت سود باشد.

در برخی مطالعات، گونه‌های مختلف مدیریت سود در گزارشگری مالی مطرح شده‌اند. مدیریت سودی که با اصول عمومی پذیرفته شده حسابداری مطابقت دارد، مدیریت سودی که توضیح آن طبق اصول عمومی پذیرفته شده حسابداری آسان نیست، و مدیریت سودی که به طور واضح با اصول عمومی پذیرفته شده حسابداری مغایر است (نلسون و همکاران^۳، ۲۰۰۳). مدیران در محیط کسب و کار با مسائل اخلاقی مختلفی مواجه می‌شوند. آنان در انجام مدیریت سود با دو محدودیت مواجه هستند، نکته اول مشکل رعایت استانداردهای حسابداری و نکته دوم میزان اطلاعات افراد برون سازمانی درباره عملکرد شرکت است. بدیهی است هرچه سرمایه‌گذاران اطلاعات بیشتری درباره عملکرد شرکت داشته باشند، امکان مدیریت سود کم‌تر می‌شود و برعکس هرچه میزان اطلاعات مدیران و سهامداران نامتقارن‌تر و مخاطرات اخلاقی آنان بیشتر باشد، انگیزه مدیران برای مدیریت سود بیشتر می‌شود. برخی پژوهشگران باور دارند مدیریت سود در بکارگیری اصول عمومی پذیرفته شده حسابداری دچار انحراف می‌شود. در این روش، تضعیف اخلاق در عمل مطرح است (میتز و موریس^۴، ۲۰۰۸). تحریف سود در فرآیند گزارشگری مالی به گونه‌ای

1. Gong & et al.
2. Kraft & et al.
3. Nelson & et al.
4. Mintz & Morris

در گزارشگری مالی صورت می‌گیرد که نتایج منعکس شده در گزارش‌های مالی، بیانگر عملکرد مورد نظر مدیریت باشد. طبق برخی پژوهش‌های گذشته از این شیوه رفتار غیر اخلاقی سازمانی، به عنوان رفتار مدیریت سود یاد شده است (مالفورد و کامیسکی^۱، ۲۰۱۱). بر این اساس، در شرکت‌های با ارزش‌های اخلاقی بالا، مدیریت سود به عنوان فعالیتی غیر اخلاقی شناسایی شده و شرکت‌هایی با مخاطرات اخلاقی بالاتر از توان بالاتری در مدیریت سود برخوردار هستند (کاپلان^۲، ۲۰۰۱؛ الیاس^۳، ۲۰۰۴). همچنین شواهدی نشان داده‌اند در شرکت‌هایی که مشکل مخاطرات اخلاقی بیشتری دارند، مدیران گرایش بیشتری به پیش‌بینی سود دارند و این موضوع افزایش فراوانی پیش‌بینی‌ها و تورش پیش‌بینی را به همراه دارد (لی^۴، ۲۰۱۰).

۳. پیشینه پژوهش

طبق برخی شواهد مطالعاتی، وجود ابهام و عدم اطمینان نسبت به تحولات جاری و آتی، سبب برآوردهای ناقص مدیران از آینده تجاری شرکت‌ها می‌شود و این موضوع به دلیل تمرکز بر ذهنی‌گرایی مدیران سبب می‌شود افزایش اطلاعات از طریق گزارش‌های مالی و خارج از آن در چارچوب گزارش سود و پیش‌بینی سود دربردارنده خطاهای مشترکی از سوی مدیران به عنوان مسئولین اصلی تهیه و انتشار اطلاعات باشد (هیرست و همکاران^۵، ۲۰۰۸؛ کرافت و همکاران^۶، ۲۰۱۴). این عوامل به عنوان عواملی درون‌زا در ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی مورد توجه قرار گرفته‌اند و جهت ارزیابی روابط بین این عوامل درون‌زا در حوزه کیفیت گزارشگری مالی، رویکردهای پیام‌رسانی اطلاعاتی و رفتار فرصت طلبانه مطرح شده‌اند. به این ترتیب که مشاهده روابط منفی بین مدیریت سود و تورش پیش‌بینی سود می‌تواند حاکی از رفتار پیام‌رسانی اطلاعاتی باشد و از طرفی، مشاهده روابط مثبت بین مدیریت سود (به عنوان نمادی از انحراف در گزارشگری مالی) و اختلاف در پیش‌بینی سود نسبت به واقعیت (به عنوان نمادی از تورش پیش‌بینی سود) می‌تواند حاکی از رفتار فرصت طلبانه غیر اخلاقی

1. Mulford & Comiskey
2. Kaplan
3. Elias
4. Lee
5. Hirts & et al.
6. Kraft & et al.

مدیران و روند ذهن‌گرایی مدیران باشد. با توجه به وجود شواهد مختلف در این زمینه، ارائه پشتوانه مطالعات تجربی می‌تواند درک بهتری از موضوع مورد بررسی و ارزیابی شواهد مختلف این حوزه ایجاد نماید. در واقع با توجه به مبانی نظری مطرح شده در بخش‌های قبل، به بررسی مطالعات مختلف خارجی و داخلی از نظر ماهیت، میزان و نحوه ارتباط بین تورش پیش‌بینی سود و انحراف در گزارشگری مالی از طریق مدیریت سود پرداخته شده است.

کازنیک^۱ (۱۹۹۹)، در پژوهشی نشان داد مدیرانی که سود را بیشتر از واقع پیش‌بینی می‌کنند، سود را به سمت بالا مدیریت می‌نمایند.

لوبو و ژو^۲ (۲۰۰۱) نیز در پژوهش خود دریافتند مدیران از طریق مدیریت سود، به سود پیش‌بینی شده دست می‌یابند.

دوتا و جیگلر^۳ (۲۰۰۲) در پژوهشی دریافتند احتمال وقوع مدیریت سود پس از ارائه پیش‌بینی‌های بالاتر سود نسبت به پیش‌بینی‌های پایین‌تر، بیشتر است.

گراملیچ و سورنسن^۴ (۲۰۰۴) نشان دادند که مدیران از اقلام تعهدی اختیاری برای کاهش خطای پیش‌بینی سود استفاده می‌کنند.

بیر^۵ (۲۰۰۵) نشان داد بکارگیری اقلام تعهدی اختیاری توسط مدیران با کاهش خطای پیش‌بینی سود مرتبط است. کورمایر و مارتینز^۶ (۲۰۰۶) دریافتند مدیران از اقلام تعهدی اختیاری

جهت کاهش خطای پیش‌بینی سود استفاده می‌کنند. ژو^۷ (۲۰۰۹) نشان داد قیمت‌گذاری نادرست

اقلام تعهدی برای شرکت‌های دارای محدوده‌ای از پیش‌بینی سود مصداق دارد؛ اما در شرکت‌های دارای پیش‌بینی به شکل تخمین نقطه‌ای مصداق ندارد.

گانگ و همکاران^۸ (۲۰۰۹) دریافتند وقتی اقلام تعهدی بالا (پایین) است، پیش‌بینی سود مدیران شامل خوش‌بینی (بدبینی) بیشتری می‌باشد.

1. Kasznik

2. Lobo & Zhou

3. Dutta & Gigler

4. Gramlich & Sorensen

5. Beyer

6. Cormier & Martinez

7. Xu

8. Gong & et al.

الشافی و همکاران^۱ (۲۰۱۰) دریافتند مدیران جهت دستیابی به سودهای هدف، از مدیریت اقلام تعهدی و فعالیتهای واقعی استفاده کرده و این روش‌ها را با مدیریت ادراک سرمایه‌گذاران از طریق پیش‌بینی سود تکمیل می‌کنند.

داس و همکاران^۲ (۲۰۱۱) دریافتند مدیران از مدیریت سود و مدیریت انتظارات و پیش‌بینی به شکل مکمل استفاده می‌کنند. وقتی مدیریت سود دشوارتر باشد، مدیران مدیریت سود را با مدیریت انتظارات جایگزین می‌کنند.

مک‌اینیس و کالینز^۳ (۲۰۱۱) دریافتند با وجود پیش‌بینی جریان نقد و سود، کیفیت اقلام تعهدی افزایش یافته و مدیران به دستکاری فعالیتهای واقعی به جای اقلام تعهدی جهت دستیابی به معیار از پیش تعیین شده تمایل دارند.

یانگ^۴ (۲۰۱۳) نشان داد شرکت‌هایی که در دوره قبل پیش‌بینی خوش‌بینانه یا بدبینانه داشته‌اند، در دوره جاری مدیریت افزایشی سود داشته‌اند و این تمایل در شرکت‌های با پیش‌بینی خوش‌بینانه، بیشتر است.

دویل و همکاران^۵ (۲۰۱۳) دریافتند مدیران جهت دستیابی به انتظارات و پیش‌بینی تحلیل‌گران به صورتی فریبکارانه اقدام به مدیریت سود می‌کنند.

کرافت و همکاران^۶ (۲۰۱۴) دریافتند مدیران برای کاهش انحراف پیش‌بینی سود، از مدیریت سود استفاده کرده و انحراف پیش‌بینی سود را قبل از فروش سهام کاهش و قبل از خرید سهام افزایش می‌دهند.

کورمیر و همکاران^۷ (۲۰۱۴) دریافتند بین خطای پیش‌بینی سود و مدیریت سود رابطه وجود دارد. در شرکت‌هایی که سود کم‌تر (بیشتر) از پیش‌بینی است، از اقلام تعهدی اختیاری جهت افزایش (کاهش) سود برای دستیابی به پیش‌بینی سود استفاده می‌شود.

1. Elshafie & et al.

2. Das & et al.

3. McInnis & Collins

4. Yang

5. Doyle & et al.

6. Kraft & et al.

7. Cormier & et al.

لی و زایاتس^۱ (۲۰۱۷) دریافتند محیط اطلاعاتی ضعیف مثبتی بر خطا و پراکندگی پیش‌بینی سود با افزایش مدیریت سود طبق ارقام تعهدی رابطه دارد.

وانگ^۲ (۲۰۱۶) نشان داد بین مدیریت سود از طریق ارقام تعهدی و برآورده شدن پیش‌بینی سود رابطه مثبتی وجود دارد. همچنین در دستیابی به پیش‌بینی سود، تمایل بیشتری برای مدیریت سود رو به بالا وجود دارد.

بوچنر و همکاران^۳ (۲۰۱۷) دریافتند در شرکت‌های عرضه اولیه که پیش‌بینی‌های سود داشته‌اند، در مقایسه با شرکت‌های فاقد پیش‌بینی سود، مدیریت سود کم‌تر است.

کسکک و همکاران^۴ (۲۰۱۷) دریافتند بین خطای پیش‌بینی سود و مدیریت سود ناشی از ارقام تعهدی رابطه مثبتی وجود دارد. این رابطه پس از اعمال قانون ساربنز اوکسلی^۵ ضعیف شده و دشواری پیش‌بینی بر این رابطه قبل از قانون ساربنز اوکسلی اثر دارد.

امبونگ و حسین^۶ (۲۰۱۸) دریافتند رابطه مثبتی بین مدیریت سود و عدم دستیابی به پیش‌بینی سود وجود دارد.

پارک و همکاران^۷ (۲۰۱۸) دریافتند ناهنجاری ارقام تعهدی زمانی افزایش می‌یابد که خطای پیش‌بینی سود به دلیل قیمت‌گذاری نادرست سرمایه‌گذاران از ارقام تعهدی اختیاری افزایش یابد.

باگینسکی و همکاران^۸ (۲۰۱۹) دریافتند مدیران تورش پیش‌بینی سود خوشبینانه (بدبینانه) را جهت تهاثر هم‌زمان با اخبار منفی (مثبت) سود فعلی انجام می‌دهند. وقتی مدیران در پیش‌بینی تورشی انعطاف بیشتر داشته و انگیزه بیشتری برای تغییر انتظارات سود دارند، این فرآیند بیشتر است.

1. Li & Zaiats

2. Wang

3. Buchner & et al.

4. Keskek & et al.

5. Sarbanes-Oxley Act

6. Embong & Hossein

7. Park & et al.

8. Baginski & et al.

گونوپولوس و همکاران^۱ (۲۰۲۰) دریافتند پیش‌بینی بدبینانه سود طی دوره افشای الزامی و پیش‌بینی خوش‌بینانه سود طی دوره افشای اختیاری وجود دارد.

کیم و نا^۲ (۲۰۲۰) دریافتند درجه بالای اقلام تعهدی اختیاری سبب تقویت ناهنجاری پراکندگی پیش‌بینی سود تحلیل‌گران می‌شود و سرمایه‌گذاران شرکت‌ها از پیش‌بینی خوش‌بینانه پیروی کرده و سهام شرکت را بیش‌ارزشیابی می‌کنند.

ایلر و همکاران^۳ (۲۰۲۱) دریافتند وقوع مدیریت سود به ویژه از منظر فعالیت‌های واقعی با بروز مقادیر بیشتر خطای پیش‌بینی سود و پراکندگی بیشتر پیش‌بینی سود مرتبط است. کیم^۴ (۲۰۲۱) نشان داد در شرایطی که سودهای گزارش شده از کیفیت لازم برخوردار نیستند، خطای پیش‌بینی سود بیشتر است.

گاستون و جارنه^۵ (۲۰۲۱) دریافتند شرکت‌ها در شرایطی که با فشار بازار جهت دستیابی به سودهای هدف مواجه می‌شوند، تمایل زیادی دارند که از طریق بکارگیری رویه مدیریت سود به اهداف سود پیش‌بینی شده دست یابند.

الیوا و همکاران^۶ (۲۰۲۱) دریافتند کاهش پراکندگی پیش‌بینی سود و افزایش دقت پیش‌بینی سود ارتباط معناداری با افزایش کیفیت سود دارد.

خلیفه‌سلطانی و همکاران (۱۳۸۹) دریافتند بین خطای پیش‌بینی سود مدیریت و اقلام تعهدی ارتباط مثبت وجود دارد و در شرکت‌های با محیط تجاری نامطمئن، این ارتباط قوی‌تر است.

مهدوی و زارع حسین‌آبادی (۱۳۹۰) دریافتند بین مدیریت سود و خطای پیش‌بینی سود مدیریت رابطه مثبتی وجود دارد؛ اما، این رابطه در محیط‌های تجاری با عدم قطعیت بالا تأیید نشد.

کردستانی و لطفی (۱۳۹۰) دریافتند اقدام تعهدی، ارتباط مثبتی با خطای پیش‌بینی سود دارد. این ارتباط در شرکت‌های با نوسان بالای جریان‌های نقد عملیاتی، بیشتر است؛ اما با افزایش انعطاف‌پذیری مدیران، این ارتباط افزایش نمی‌یابد. فروغی و صفدریان (۱۳۹۱) دریافتند مدیریت

1. Gounopoulos & et al.

2. Kim & Na

3. Eiler & et al.

4. Kim

5. Gastón & Jarne Jarne

6. Eliwa & et al.

سود و خطای پیش‌بینی سود در شرکت‌های با مدیریت سود بالا، رابطه مثبتی دارد. مهمان و ذوالقدر (۱۳۹۲) دریافتند اگر مدیران به سودهای هدف دست نیابند و در مدیریت سود با محدودیت مواجه شوند، اقدام به گزارش سود پیش‌بینی شده تهاجمی کرده و درصدد مدیریت ادراک سرمایه‌گذاران برمی‌آیند.

مرادزاده فرد و همکاران (۱۳۹۲) دریافتند رابطه منفی بین خطای پیش‌بینی سود و اقلام تعهدی اختیاری برقرار است. به علاوه، با دورنمای مدیریت نسبت به تأمین مالی بدهی‌ها، رابطه مثبتی بین اقلام تعهدی اختیاری مثبت با خطای پیش‌بینی سود مدیریت ایجاد می‌شود؛ اما اقلام تعهدی اختیاری منفی با خطای پیش‌بینی سود رابطه ندارد.

وکیلی فرد و همکاران (۱۳۹۳) دریافتند ارتباط منفی بین مدیریت سود و انحراف پیش‌بینی سود وجود دارد. همچنین، انحراف پیش‌بینی سود زمان فروش سهام توسط مدیران افزایش و زمان خرید سهام کاهش می‌یابد.

خدای پور و همکاران (۱۳۹۴) دریافتند پیش‌بینی خوش‌بینانه دوره قبل سبب مدیریت افزایشی سود دوره جاری است.

حاجی‌ها و چناری‌بوکت (۱۳۹۵) دریافتند مدیریت سود با خطای پیش‌بینی سود در صورت‌های مالی سالانه رابطه ندارد؛ اما در صورت‌های مالی میان‌دوره رابطه عکس وجود دارد. یحیی‌زاده‌فر و همکاران (۱۳۹۶) دریافتند مدیران خوش‌بین بیش از مدیران منطقی به هموارسازی سود اقدام می‌کنند.

براری نوکاشتی و همکاران (۱۳۹۷) دریافتند شرکت‌های با انعطاف‌پذیری حسابداری بالا از طریق دستکاری سود توانسته‌اند سود را به بالاتر از پیش‌بینی رسانده و خطای پیش‌بینی سود آن‌ها مثبت است، اما شرکت‌های دارای انعطاف‌پذیری حسابداری پایین به دلیل اثر تجمعی مدیریت اقلام تعهدی گذشته، با محدودیت دستکاری سود دوره‌های جاری و آتی مواجه شده و خطای پیش‌بینی سود آن‌ها منفی است.

احمدی و همکاران (۱۳۹۹) دریافتند رابطه مثبت میان خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری در مدیریت سود واقعی وجود دارد؛ اما رابطه خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری در مدیریت سود تعهدی تأیید نشد. آشتاب و پیری (۱۳۹۹) نشان دادند ویژگی‌های افشای پیش‌بینی سود، تأثیر منفی بر ریسک‌پذیری شرکت داشته است. همچنین مدیریت سود

واقعی رابطه بین پیش‌بینی سود و ریسک‌پذیری را به شکلی معنی‌دار تضعیف می‌کند. حسنی و مرادی (۱۳۹۹) دریافته‌اند وجود تورش در پیش‌بینی سود مدیران و وقوع ناقربینگی ناشی از توزیع نامتقارن اطلاعات ضمن افزایش ریسک‌های اطلاعاتی و تضعیف کیفیت محیط اطلاعاتی، موجب افزایش ریسک ویژه خاص اوراق بهادار شرکت‌ها شده است. اکبرلو و همکاران (۱۴۰۰) دریافته‌اند خودشیفتگی مدیران بر لحن خوش‌بینانه گزارشگری مالی تأثیر مثبتی دارد. همچنین مدیریت سود موجب افزایش اثر مثبت خودشیفتگی مدیران بر لحن خوش‌بینانه گزارشگری مالی می‌شود.

۴. فرضیه‌های پژوهش

هرچند مدیران با افشای پیش‌بینی سود، اطلاعات ارزشمندی در اختیار استفاده‌کنندگان قرار می‌دهند، اما این افشاء می‌تواند با تورش همراه باشد (گانگ و همکاران^۱، ۲۰۰۹). اطلاعات افشاء شده از سوی مدیران، درجه دقت متفاوتی دارند؛ پیش‌بینی سود ممکن است به صورت برآوردهای دقیق و نقطه‌ای و یا به شکل برآوردی بر روی دامنه یا طیفی انجام شود. افشاءهای غیردقیق، شواهدی از نااطمینانی مدیران است و در مقایسه با اطلاعات دقیق افشاء شده، به منزله افشاهای با اعتبار کم‌تر هستند (کینگ و همکاران^۲، ۱۹۹۰). تحلیل‌گران مالی و سرمایه‌گذاران از انحراف مقادیر پیش‌بینی شده و واقعی سود ناخشنود می‌شوند (کولینگ وود^۳، ۲۰۰۱). از این‌رو، مدیران برای جلوگیری از بروز انحراف بین مقادیر پیش‌بینی و واقعی سود، رو به مدیریت سود می‌آورند. در مغایرت منفی، مدیریت سود به عنوان تقلب تلقی شده و در مغایرت مثبت، اقدامی طبق صلاحدید مدیر تلقی می‌شود (فریدسون و آلوارز^۴، ۲۰۰۲). مدیران باخرد براساس رویه‌ای کارا، از مدیریت سود جهت افزایش ارزش شرکت استفاده می‌کنند؛ اما برخی، مدیریت سود را سوء استفاده از انعطاف‌پذیری حسابداری جهت انحراف در گزارشگری مالی می‌دانند (کرشنه‌ایتر و ملوماد^۵،

1. Gong & et al.
2. King & et al.
3. Collingwood
4. Fridson & Alvarez
5. Kirschenheiter & Melumad

۲۰۰۲). مدیران فرصت طلب از انعطاف پذیری در رویه‌ها و برآوردهای حسابداری برای دستیابی به اهداف خود استفاده می‌کنند. در این شرایط، اگر اطلاعات ارائه شده به زیان صاحبان سود تغییر کند، اقدام مدیران جهت مقاصد شخصی بوده و بر یکپارچگی اطلاعات مالی اثر منفی دارد (هانت و همکاران^۱، ۱۹۹۷). به دلیل ماهیت ذهن‌گرایی مدیران در پیش‌بینی سود و گزارش ارقام تعهدی سود، اشتباه‌های موجود در برآوردهای مدیران در این فرآیندها آشکار می‌شود (گانگ و همکاران^۲، ۲۰۰۹) و مدیران جهت دستیابی به پیش‌بینی سود اقدام به مدیریت سود می‌کنند (کرافت و همکاران^۳، ۲۰۱۴؛ لی و زایاتس^۴، ۲۰۱۷؛ وانگ^۵، ۲۰۱۶). شواهد حاکی از تورش پیش‌بینی سود مدیران به شکل رفتار خوشبینانه و بدبینانه است (باگینسکی و همکاران^۶، ۲۰۱۹؛ گونوپولوس و همکاران^۷، ۲۰۲۰). جهت ارزیابی روابط بین مدیریت سود و تورش پیش‌بینی سود رویکردهای پیام‌رسانی و رفتار فرصت طلبانه مطرح شده‌اند. اگر هدف مدیریت سود، انتقال اطلاعات از سوی مدیران به استفاده‌کنندگان باشد، ممکن است مدیریت سود با افزایش دقت پیش‌بینی اطلاعات مرتبط باشد؛ اما وقتی هدف مدیریت سود، دستکاری فرصت طلبانه اطلاعات باشد، انتظار می‌رود مدیریت سود با کاهش دقت پیش‌بینی اطلاعات مرتبط باشد. در واقع، وقتی اهداف مدیران و سهامداران در تضاد بود، مدیران ممکن است از برتری اطلاعاتی در جهت منافع و نیازهای خود استفاده کرده و اطلاعات غیر واقعی را به سهامداران ارائه دهند. هرچه اختلاف و تضاد منافع بین مدیران و سهامداران بیشتر باشد، مدیران بیشتر مستعد مشکلات اخلاقی می‌شوند. برخی شواهد نشان داده‌اند در شرکت‌هایی که اقدام به مدیریت سود کرده‌اند، دیدگاه مخاطرات اخلاقی جایگاه محکم‌تری در توضیح وقوع این رویه در قیاس با دیدگاه پیام‌رسانی اطلاعاتی داشته است (دای و همکاران^۸، ۲۰۲۱). همچنین در شرکت‌هایی که مشکل مخاطرات اخلاقی بیشتری

-
1. Hunt & et al.
  2. Gong & et al.
  3. Kraft & et al.
  4. Li & Zaiats
  5. Wang
  6. Baginski & et al.
  7. Gounopoulos & et al.
  8. Dai & et al.

دارند، مدیران گرایش بیشتری به تکرار و تجدیدنظر در پیش‌بینی سود داشته و این موضوع افزایش تورش پیش‌بینی را به همراه دارد (لی، ۲۰۰۹). بررسی شواهد مختلف حاکی از این است که طبق این رویکردها، روابط متناقضی بین انحراف در گزارشگری مالی به واسطه مدیریت سود و وقوع تورش در پیش‌بینی سود قابل مشاهده است. جهت بررسی این دیدگاه‌ها، فرضیه‌های پژوهش به شرح زیر بیان شده‌اند:

- (۱) بین تورش در پیش‌بینی سود و انحراف در گزارشگری مالی از طریق بکارگیری رویه مدیریت سود تعهدی، رابطه وجود دارد.
- (۲) بین تورش خوش‌بینانه در پیش‌بینی سود و انحراف در گزارشگری مالی از طریق بکارگیری رویه مدیریت سود تعهدی، رابطه وجود دارد.
- (۳) بین تورش بدبینانه در پیش‌بینی سود و انحراف در گزارشگری مالی از طریق بکارگیری رویه مدیریت سود تعهدی، رابطه وجود دارد.
- (۴) بین انحراف در گزارشگری مالی از طریق بکارگیری رویه مدیریت سود تعهدی در وضعیت‌های پیش‌بینی سود خوش‌بینانه و بدبینانه مدیران، اختلاف وجود دارد.

۱-۴. رویه‌های آزمون فرضیه‌های پژوهش

جهت تحلیل رابطه تورش‌های پیش‌بینی سود مدیران و انحراف در گزارش سود در فرضیه‌های اول، دوم و سوم از مدل‌های رگرسیونی چند متغیره استفاده شد. این مدل‌ها به همراه شرح اندازه‌گیری متغیرهای آن در جدول (۱) بیان شده‌اند. براساس مدل‌های مطرح در این جدول، معناداری و جهت علامت ضرایب تأثیر β_1 می‌تواند در تحلیل نتایج تشریح گردد. با توجه به مطرح شدن رویکرد پیام‌رسانی اطلاعاتی و رویکرد رفتار فرصت طلبانه، مشاهده روابط منفی بین مدیریت سود و تورش پیش‌بینی سود می‌تواند حاکی از رفتار پیام‌رسانی اطلاعاتی باشد و از طرفی، مشاهده روابط مثبت بین مدیریت سود (به عنوان نمادی از انحراف در گزارشگری مالی) و اختلاف در پیش‌بینی سود نسبت به واقعیت (به عنوان نمادی از تورش پیش‌بینی سود) می‌تواند حاکی از رفتار فرصت طلبانه غیراخلاقی مدیران و روند ذهن‌گرایی مدیران باشد.

جدول ۱- مدل‌های رگرسیونی آزمون فرضیه‌های پژوهش و نحوه اندازه‌گیری متغیرهای آن

$EMDAP_{i,t} = \alpha + \beta_1 BMEF_{i,t} + \beta_2 MTB_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 ROA_{i,t} + \beta_5 SVOL_{i,t} + \beta_6 DR_{i,t} + \beta_7 AGE_{i,t} + \beta_8 INST_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$	
$EMDAP_{i,t} = \alpha + \beta_1 OPT_{i,t} [BMEF_{i,t} < 0] + \beta_2 MTB_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 ROA_{i,t} + \beta_5 SVOL_{i,t} + \beta_6 DR_{i,t} + \beta_7 AGE_{i,t} + \beta_8 INST_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$	
$EMDAP_{i,t} = \alpha + \beta_1 PES_{i,t} [BMEF_{i,t} > 0] + \beta_2 MTB_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 ROA_{i,t} + \beta_5 SVOL_{i,t} + \beta_6 DR_{i,t} + \beta_7 AGE_{i,t} + \beta_8 INST_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$	
متغیرها	شرح و نحوه اندازه‌گیری متغیرهای مدل
EMDAP _{i,t}	<p>انحراف در گزارشگری مالی، طبق پسماند مدل دیچو و همکاران^۱ (۱۹۹۵) براساس مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی (ناشی از بکارگیری رویه‌ها و برآوردهای اختیاری حسابداری) استخراج شد:</p> $TACC_{i,t} = \alpha + \beta_1 (\Delta REV_{i,t} - \Delta REC_{i,t}) + \beta_2 PPE_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$ <p>TACC_{i,t}: نسبت اقلام تعهدی (سود عملیاتی منهای جریان نقد عملیاتی) به دارایی‌های اول دوره</p> <p>ΔREV_{i,t}: نسبت تغییرات درآمدهای عملیاتی فروش به کل دارایی‌های اول دوره</p> <p>ΔREC_{i,t}: نسبت تغییر حساب‌ها و اسناد دریافتی تجاری به کل دارایی‌های اول دوره</p> <p>PPE_{i,t}: نسبت اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات به کل دارایی‌های اول دوره</p> <p>ε_{i,t}: پسماند مدل رگرسیون‌های چرخشی که بیانگر اقلام تعهدی اختیاری و تفاوت اقلام تعهدی واقعی و برآوردی است. همچنین، جهت درک بهتر موضوع، مدیریت سود رو به بالا و رو به پایین با ردیابی پسماندهای مثبت و منفی بررسی گردید.</p>
BMEF _{i,t}	<p>تورش در پیش‌بینی سود مدیران، طبق الگوی چنگ و فیرث^۲ (۲۰۰۰) با نسبت تفاوت سودهای واقعی و پیش‌بینی شده تقسیم بر سود پیش‌بینی شده ارزیابی شد. با افزایش خطای پیش‌بینی سود، دقت پیش‌بینی سود کاهش می‌یابد (المیدا و دالماسیو، ۲۰۱۵). جهت تحلیل ماهیت تورش‌ها، خوش‌بینانه و بدبینانه بودن پیش‌بینی سود با بکارگیری کدهای یک و صفر بررسی گردید.</p>
OPT _{i,t} [BMEF _{i,t} < 0]	خوش‌بینی: اگر سود پیش‌بینی شده مدیران بیشتر از سود واقعی باشد (سود واقعی کم‌تر از سود پیش‌بینی شده)، کد یک و در غیر این صورت کد صفر.
PES _{i,t} [BMEF _{i,t} > 0]	بدبینی: اگر سود پیش‌بینی شده مدیران کم‌تر از سود واقعی باشد (سود واقعی بیشتر از سود پیش‌بینی شده)، کد یک و در غیر این صورت کد صفر.
MTB _{i,t}	نسبت ارزش بازار به دفتری: نسبت ارزش بازار سهام به حقوق صاحبان سهام.
SIZE _{i,t}	اندازه: لگاریتم طبیعی ارزش بازار سهام شرکت.
ROA _{i,t}	بازده دارایی‌ها: نسبت سود خالص عملیاتی به ارزش دفتری دارایی‌ها.
SVOL _{i,t}	نوسان فروش: تغییرات نسبی فروش هر دوره نسبت به دوره قبل.
DR _{i,t}	نسبت بدهی: نسبت ارزش دفتری بدهی‌ها به ارزش دفتری دارایی‌ها.
AGE _{i,t}	عمر: لگاریتم طبیعی زمان سپری شده از زمان پذیرش شرکت در بورس اوراق بهادار.
INST _{i,t}	سرمایه‌گذاران نهادی: نسبت سهام در دست مالکین نهادی به تعداد کل سهام شرکت.

همچنین جهت آزمون فرضیه چهارم پژوهش از تحلیل واریانس و آزمون مقایسه میانگین‌ها بین گروه‌ها براساس وضعیت وجود خوش‌بینی و بدبینی در اعمال پیش‌بینی سود توسط مدیران به شرح زیر استفاده گردید و بر این اساس میزان مدیریت سود از طریق رویه‌ها و برآوردهای اختیاری حسابداری در این گروه‌ها مقایسه شده است.

$$\mu\text{EMDAP}_{i,t} \left[\begin{matrix} \text{OPT}_{i,t} \\ \text{BMEF}_{i,t} < 0 \end{matrix} \right] \neq \mu\text{EMDAP}_{i,t} \left[\begin{matrix} \text{PES}_{i,t} \\ \text{BMEF}_{i,t} > 0 \end{matrix} \right].$$

۵. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از جهت هدف پژوهشی کاربردی، از بُعد روش جزء پژوهشی توصیفی از نوع رگرسیون و از بُعد زمانی پژوهش پس‌رویدادی است. پژوهش در بحث مبانی نظری و فرضیه‌سازی جزء استدلال قیاسی و در تحلیل‌ها و آزمون فرضیه‌ها جزء پژوهش‌های استقرایی است. مبانی نظری و پیشینه‌ها از منابع کتابخانه‌ای و داده‌ها با بررسی گزارش‌های مالی حسابرسی شده و سایر اطلاعات شرکت‌های بوردی گردآوری شدند. گردآوری داده‌های پژوهش با استفاده از نرم‌افزار رهاورد نوین و سایت کدال^۱، ساماندهی و محاسبه داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار اکسل و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار ای‌ویوز^۲ انجام شده است.

۵-۱. جامعه آماری پژوهش و شرایط غربال آن

جامعه آماری پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۹۰-۱۳۹۶ است. برای انتخاب شرکت‌ها از روش حذفی سیستماتیک طبق رویه‌هایی استفاده شد؛ از جمله اینکه شرکت‌ها تولیدی باشند، طی دوره پژوهش سال مالی را تغییر نداده باشند، قبل از شروع دوره پژوهش در بورس پذیرش شده و تا انتهای دوره پژوهش از بورس حذف نشده باشند. طبق این شرایط، تعداد ۱۹۸ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی دوره ۷ ساله گزینش شدند و تعداد ۱۳۸۶ مشاهده شرکت-سال در تحلیل‌ها حضور دارند.

۶. یافته‌های پژوهش

آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش در جدول (۲) ارائه شده‌اند. ارزش بازار سهام مشاهده‌ها

1. Codal
2. E.Views

به طور میانگین ۳/۴۹۲۱ برابر ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام است. میانگین اندازه مشاهده‌ها ۲۷/۶۷۷ واحد لگاریتمی سهم مشارکت شرکت از معاملات در بازار سهام می‌باشد. سود عملیاتی مشاهده‌ها به طور میانگین ۱۳/۳۴۹ درصد دارایی‌ها است. فروش مشاهده‌ها به طور میانگین ۲۳/۷۱۴ درصد نسبت به دوره قبل رشد مثبت دارد. بدهی‌های مشاهده‌ها به طور میانگین ۱۶/۹۳۱ درصد دارایی‌ها است. میانگین عمر مشاهده‌ها ۲/۷۰۲۷ واحد لگاریتمی طبق سابقه حضور شرکت در بورس است. سهامداران نهادی به طور میانگین ۶۸/۲۸۰ درصد از مالکیت سهام شرکت‌ها را در اختیار دارند.

جدول ۲- نتایج آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

شرح	EMDAP _{i,t}	BMEF _{i,t}	MTB _{i,t}	SIZE _{i,t}	ROA _{i,t}	SVOL _{i,t}	DR _{i,t}	AGE _{i,t}	INST _{i,t}
میانگین	0/004699	-0/512214	3/492175	27/67761	0/133496	0/237148	0/619316	2/703729	0/652808
میانه	0/003699	0/000001	2/508960	27/49915	0/115762	0/151475	0/620879	2/772589	0/741400
انحراف معیار	0/069091	18/36611	14/51093	1/568889	0/140357	0/867700	0/233146	0/536094	0/273544
چولگی	0/191320	-18/12036	8/326664	0/781911	0/207201	21/65697	1/499330	-0/454445	-1/127301
کشیدگی	9/287862	458/5065	208/5773	3/973835	5/286168	649/4462	11/81420	4/706660	3/177138
تعداد مشاهده‌ها	1386	1386	1386	1386	1386	1386	1386	1386	1386

انحراف در گزارشگری مالی به واسطه بکارگیری رویه مدیریت سود مثبتی بر اقلام تعهدی به طور میانگین ۰/۴۶۹۹ درصد دارایی‌ها و تورش پیش‌بینی سود به طور میانگین ۵۱/۲۲۱ درصد است.

جزئیات نوع انحراف در گزارشگری مالی (مدیریت سود رو به بالا و مدیریت سود رو به پایین) و نوع تورش در پیش‌بینی سود (خوش‌بینانه و بدبینانه) در جدول (۳) ارائه شده‌اند. طبق شواهد، ۴۶/۵۴ درصد مشاهده‌ها (تعداد ۶۴۵ مشاهده شرکت - سال) مدیریت سود رو به پایین (مقادیر منفی پسماندهای مدل اقلام تعهدی) و ۵۳/۴۶ درصد مشاهده‌ها (تعداد ۷۴۱ مشاهده شرکت - سال) مدیریت سود رو به بالا (مقادیر مثبت پسماندهای مدل اقلام تعهدی) دارند. به علاوه، ۴۹/۷۱ درصد مشاهده‌ها (تعداد ۶۸۹ مشاهده شرکت - سال) در پیش‌بینی سود تورش بدبینانه (سود پیش‌بینی شده مدیران کم‌تر از سود واقعی) و ۵۰/۲۹ درصد مشاهده‌ها (تعداد ۶۹۷ مشاهده شرکت - سال) پیش‌بینی سود تورش خوش‌بینانه (سود پیش‌بینی شده مدیران بیشتر از سود واقعی) داشته‌اند.

جدول ۳- بررسی انحراف در گزارش سود (رو به پایین و رو به بالا) و تورش در پیش بینی سود (بدبینی و خوش بینی)

BMEF _{i,t}				EMDAP _{i,t}			
درصد	تعداد	وضعیت‌ها	مشاهده‌ها	درصد	تعداد	وضعیت‌ها	مشاهده‌ها
71/49	689	PESSIMISM _{i,t}	پیش‌بینی بدبینانه سود	54/46	645	DOWNWARD _{i,t}	مدیریت سود رو به پایین
29/50	697	OPTIMISM _{i,t}	پیش‌بینی خوش‌بینانه سود	46/53	741	UPWARD _{i,t}	مدیریت سود رو به بالا
100	1386		کل مشاهده‌ها	100	1386		کل مشاهده‌ها

نتایج ارزیابی پایایی متغیرها طبق آزمون ریشه واحد^۱ لین و چو^۲ در جدول (۴) ارائه شده‌اند. نتایج بیانگر ثابت بودن میانگین و واریانس متغیرها در طول زمان و کوواریانس بین سال‌های مختلف است. در نتیجه وجود پایایی در سطح و عدم وجود ریشه کاذب در مورد تمامی متغیرها تأیید شده است.

جدول ۴- نتایج آزمون پایایی متغیرهای پژوهش

INST _{i,t}	AGE _{i,t}	DR _{i,t}	SVOL _{i,t}	ROA _{i,t}	SIZE _{i,t}	MTB _{i,t}	BMEF _{i,t}	EMDAP _{i,t}	شرح
-1233/12	-44/2004	-20/6262	-22/1039	-34/6344	-78/7267	-109/630	-724/980	-77/5238	آماره آزمون
0/0000	0/0000	0/0000	0/0000	0/0000	0/0000	0/0000	0/0000	0/0000	احتمال آماره

جهت بررسی رابطه تورش پیش‌بینی سود مدیران و انحراف در گزارش سود و ارزیابی این رابطه در وضعیت‌های پیش‌بینی سود خوش‌بینانه و بدبینانه مدیران، از مدل‌های رگرسیون چندمتغیره استفاده شده است. نتایج آزمون انتخاب الگوی مدل‌های رگرسیون و نتایج نهایی برازش آن‌ها در بررسی فرضیه‌های اول، دوم و سوم پژوهش در جداول (۵)، (۶) و (۷) ارائه شده‌اند. آماره‌های اف لیمر در آزمون چاو^۳ بیانگر لزوم استفاده از الگوی داده‌های ترکیبی و آماره‌های کای دو آزمون هاسمن^۴ بیانگر لزوم استفاده از روش اثرات ثابت است. طبق آماره‌های نسبت درست‌نمایی^۵ جهت رفع ناهمسازی واریانس باقیمانده‌ها، از روش حداقل مربعات تعمیم یافته استفاده شده است. طبق ضرایب لاگرانژ^۶

1. Unit Root Test
2. Levin, Lin & Chu
3. Chow Test
4. Hausman Test
5. Likelihood Ratio
6. Lagrange Multiplier

جهت رفع خودهمبستگی باقیمانده‌ها، از خودرگرسیون مرتبه اول در سمت متغیرهای توضیحی مدل‌ها استفاده شده است. آماره‌های فیشر^۱ مدل‌ها حاکی از وجود روابط خطی بین متغیرها است. آماره دوربین- واتسون^۲ مدل‌ها در محدوده مناسبی قرار دارند و با بکارگیری خودرگرسیون مرتبه اول بین باقیمانده‌های مدل‌ها، مشکل خودهمبستگی وجود ندارد. عامل تورم واریانس متغیرها بیانگر عدم وجود هم‌خطی بین متغیرهای توضیحی است. ضرایب تعیین تعدیل شده مدل‌ها بیانگر توان متوسط متغیرهای مستقل و کنترلی در توضیح متغیر وابسته هستند.

جدول ۵- نتایج آزمون مدل رگرسیونی فرضیه اول پژوهش

متغیر وابسته: EMDAP _{i,t}					
متغیرهای توضیحی	ضرایب	خطای استاندارد	آماره تی	احتمال آماره	عامل تورم واریانس
C	0/008108	0/062899	0/128910	0/8975	-
BMEF _{i,t}	0/000093	0/000045	2/056215	0/0400	1/013014
MTB _{i,t}	0/000048	0/000071	0/676928	0/4986	1/005360
SIZE _{i,t}	-0/006988	0/001507	-4/636414	0/0000	1/190696
ROA _{i,t}	0/080011	0/012589	6/355691	0/0000	1/351399
SVOL _{i,t}	-0/004835	0/000929	-5/204398	0/0000	1/014150
DR _{i,t}	-0/011570	0/010106	-1/144835	0/2526	1/307693
AGE _{i,t}	0/068109	0/015956	4/268673	0/0000	1/085957
INST _{i,t}	0/007615	0/009996	0/761788	0/4464	1/140564
AR (1)	0/569601	0/022024	25/86223	0/0000	1/012728
مشخصات الگوی برازش مدل					
آماره اف لیمر	9/608077	احتمال آماره اف لیمر	0/0000		
آماره کای دو	25/03009	احتمال آماره کای دو	0/0015		
آماره نسبت درست‌نمایی	1151/356	احتمال نسبت درست‌نمایی	0/0000		
آماره ضریب لاگرانژ	43009/55	احتمال آماره ضریب لاگرانژ	0/0000		
مشخصات مدل نهایی برازش شده					
آماره فیشر	6/119952	احتمال آماره فیشر	0/000000		
ضریب تعیین تعدیل شده	0/470494	آماره دوربین- واتسون	1/786603		

1. Fisher Statistic
2. Durbin-Watson Statistic

شواهد مندرج در جدول (۵) بیانگر تأیید فرضیه اول پژوهش و وجود رابطه معنی‌دار مثبتی بین تورش در پیش‌بینی سود مدیران و انحراف در گزارش سود از طریق مدیریت ارقام تعهدی است. به این ترتیب، در مشاهده‌هایی که میزان تورش بیشتری در پیش‌بینی سود وجود دارد و مدیران متوجه می‌شوند که پیش‌بینی‌های آن‌ها دارای خطا است و به هدف سود پیش‌بینی شده خود نمی‌رسند، بیشتر اقدام به مدیریت سود از طریق ارقام تعهدی می‌نمایند. از طرفی، با کاهش فاصله سود پیش‌بینی شده و سود واقعی و کاهش تورش پیش‌بینی سود، تمایل مدیران به مدیریت سود کاهش می‌یابد. در واقع، وقوع تورش در پیش‌بینی سود توسط مدیران، انگیزه‌ای برای آن‌ها ایجاد می‌کند که جهت جبران این خطاها و پرهیز از پیامدهای منفی چنین رخدادی، از طریق بکارگیری رویه‌های مدیریت سود به ویژه با تمرکز بر انعطاف‌پذیری رویه‌ها و برآوردهای اختیاری حسابداری، اقدام به تحریف در گزارشگری مالی نموده و به گونه‌ای به اهداف از پیش تعیین شده سود دست یابند.

جدول ۶- نتایج آزمون مدل رگرسیونی فرضیه دوم پژوهش

متغیر وابسته: EMDAP _{i,t}					
متغیرهای توضیحی	ضرایب	خطای استاندارد	آماره تی	احتمال آماره	عامل تورم واریانس
C	-0/009593	0/062350	-0/153853	0/8778	-
OPTIMISM _{i,t}	0/004499	0/001331	3/379313	0/0008	1/092405
MTB _{i,t}	0/000037	0/000071	0/523363	0/6008	1/005196
SIZE _{i,t}	-0/007036	0/001511	-4/656480	0/0000	1/196274
ROA _{i,t}	0/093312	0/013290	7/020990	0/0000	1/408086
SVOL _{i,t}	-0/004887	0/000970	-5/037090	0/0000	1/017846
DR _{i,t}	-0/007875	0/009473	-0/831268	0/4060	1/307368
AGE _{i,t}	0/071924	0/015572	4/618726	0/0000	1/085653
INST _{i,t}	0/010601	0/010017	1/058247	0/2902	1/145534
AR (1)	0/566948	0/022102	25/65192	0/0000	1/016945
مشخصات الگوی برازش مدل					
آماره اف لیمر	9/600404		احتمال آماره اف لیمر	0/0000	
آماره کای دو	25/04067		احتمال آماره کای دو	0/0015	
آماره نسبت درست‌نمایی	1157/233		احتمال نسبت درست‌نمایی	0/0000	
آماره ضریب لاگرانژ	41859/04		احتمال آماره ضریب لاگرانژ	0/0000	
مشخصات مدل نهایی برازش شده					
آماره فیشر	6/203442		احتمال آماره فیشر	0/000000	
ضریب تعیین تعدیل شده	0/474525		آماره دوربین - واتسون	1/937327	

جدول ۷- نتایج آزمون مدل رگرسیونی فرضیه سوم پژوهش

متغیر وابسته: EMDAP _{i,t}					
متغیرهای توضیحی	ضرایب	خطای استاندارد	آماره تی	احتمال آماره	عامل تورم واریانس
C	-0/005094	0/056446	-0/090245	0/9281	-
PESSIMISM _{i,t}	-0/004499	0/000324	-13/87722	0/0000	1/092405
MTB _{i,t}	0/000037	0/000076	0/489423	0/6247	1/005196
SIZE _{i,t}	-0/007036	0/001731	-4/064052	0/0001	1/196274
ROA _{i,t}	0/093312	0/015663	5/957334	0/0000	1/408086
SVOL _{i,t}	-0/004887	0/000599	-8/153369	0/0000	1/017846
DR _{i,t}	-0/007875	0/004846	-1/624897	0/1045	1/307368
AGE _{i,t}	0/071924	0/013211	5/444294	0/0000	1/085653
INST _{i,t}	0/010601	0/005697	1/860846	0/0631	1/145534
AR (1)	0/566948	0/064898	8/736019	0/0000	1/016945
مشخصات الگوی برازش مدل					
آماره اف لیمر	9/600418	احتمال آماره اف لیمر	0/0000		
آماره کای دو	25/04066	احتمال آماره کای دو	0/0015		
آماره نسبت درست‌نمایی	1157/235	احتمال نسبت درست‌نمایی	0/0000		
آماره ضریب لاگرانژ	41859/02	احتمال آماره ضریب لاگرانژ	0/0000		
مشخصات مدل نهایی برازش شده					
آماره فیشر	6/130482	احتمال آماره فیشر	0/000000		
ضریب تعیین تعدیل شده	0/440632	آماره دوربین - واتسون	1/735274		

شواهد مندرج در جدول (۶) بیانگر تأیید فرضیه دوم پژوهش و وجود رابطه بین تورش پیش‌بینی سود خوش‌بینانه و انحراف در گزارش سود از طریق مدیریت ارقام تعهدی است. به علاوه، شواهد مندرج در جدول (۷) بیانگر تأیید فرضیه سوم پژوهش و وجود رابطه بین تورش پیش‌بینی سود بدبینانه و انحراف در گزارش سود از طریق مدیریت ارقام تعهدی است. به این ترتیب، در مشاهده‌هایی که سود واقعی کم‌تر از سود پیش‌بینی شده مدیران بوده و پیش‌بینی خوش‌بینانه است، در مقایسه با مشاهده‌هایی که سود واقعی بیشتر از سود پیش‌بینی شده مدیران بوده و پیش‌بینی بدبینانه است، مدیران بیشتر نسبت به مدیریت سود از طریق ارقام تعهدی اقدام نموده‌اند. از این‌رو، تورش‌های پیش‌بینی همراه با خوش‌بینی منجر به تمایل بیشتر مدیران جهت ایجاد انحراف در گزارشگری مالی به واسطه بکارگیری مدیریت سود مثبتی بر ارقام تعهدی شده است.

نتایج نشان دادند نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری، نسبت بدهی و سرمایه‌گذاران نهادی با انحراف در گزارشگری سود رابطه ندارند؛ اما اندازه، بازده دارایی‌ها، رشد فروش و عمر با انحراف در گزارشگری سود رابطه دارند. از این‌رو، در شرکت‌های با اندازه بزرگ‌تر، رشد فروش بیشتر، سودآوری کم‌تر و حضور کم‌تر در بورس، مدیریت سود کم‌تری از طریق ارقام تعهدی اعمال شده و میزان انحراف در گزارشگری مالی کم‌تر است. اما با کاهش اندازه، کاهش رشد فروش، افزایش سودآوری و افزایش زمان حضور در بورس، اقدام مدیران جهت مدیریت سود از طریق ارقام تعهدی افزایش یافته و این موضوع سبب افزایش میزان انحراف در گزارشگری مالی گردیده است. در فرضیه چهارم پژوهش، میزان انحراف در گزارش سود به واسطه بکارگیری رویه مدیریت سود تعهدی در وضعیت‌های پیش‌بینی سود خوش‌بینانه و بدبینانه مدیران طبق آزمون مقایسه میانگین‌ها ارزیابی شده و نتایج آن در جدول (۸) ارائه شده‌اند.

جدول ۸- نتایج آزمون مقایسه‌ای فرضیه چهارم پژوهش

آزمون مقایسه میانگین‌ها		مقادیر میانگین متغیرها			متغیرها
احتمال	آماره تی	کل (۱۳۸۶ مشاهده)	بدبینی سود (۶۸۹ مشاهده)	خوش‌بینی سود (۶۹۷ مشاهده)	
0/0003	-3/648834	-0/512214	1/290283	-2/294021	BMEF _{i,t}
0/0432	2/023582	0/004699	0/000926	0/008428	EMDAP _{i,t}
0/4338	0/782936	3/492175	3/185197	3/795630	MTB _{i,t}
0/0000	-4/622212	27/67761	27/87210	27/48535	SIZE _{i,t}
0/0000	-9/637307	0/133496	0/168885	0/098513	ROA _{i,t}
0/0016	-3/167507	0/237148	0/311160	0/163986	SVOL _{i,t}
0/0001	3/830542	0/619316	0/595307	0/643050	DR _{i,t}
0/3334	0/967683	2/703729	2/689714	2/717584	AGE _{i,t}
0/2595	1/128032	0/652808	0/644473	0/661048	INST _{i,t}

شواهد ارائه شده نشان دادند میانگین میزان تورش پیش‌بینی سود در وضعیت خوش‌بینی بیشتر از بدبینی است. به علاوه، نتایج آزمون مقایسه‌ای بیانگر وجود اختلاف معنادار بین میانگین میزان تورش پیش‌بینی سود در وضعیت‌های خوش‌بینی و بدبینی است. طبق این نتایج، مشاهده‌های دارای تورش خوش‌بینی از نظر میزان اختلاف بین سود واقعی و سود پیش‌بینی شده به طور معناداری با مشاهده‌های دارای تورش بدبینی تفاوت دارند. همچنین، میانگین انحراف در گزارشگری مالی از طریق مدیریت سود مبتنی بر ارقام تعهدی در وضعیت خوش‌بینی بیشتر از

وضعیت بدبینی در پیش‌بینی سود است. به علاوه طبق نتایج آزمون مقایسه‌ای، اختلاف معنی‌داری بین میانگین مدیریت سود از طریق ارقام تعهدی در وضعیت‌های پیش‌بینی سود خوش‌بینانه و بدبینانه مدیران وجود دارد. به این ترتیب، شواهد حاکی از تأیید فرضیه چهارم پژوهش است. سایر نتایج آزمون مقایسه‌ای حاکی از آن هستند که بین میانگین نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری، عمر و سرمایه‌گذاران نهادی در وضعیت‌های پیش‌بینی سود خوش‌بینانه و بدبینانه مدیران اختلاف معنی‌داری وجود ندارد؛ اما بین میانگین اندازه، بازده دارایی‌ها، رشد فروش و نسبت بدهی در وضعیت‌های پیش‌بینی سود خوش‌بینانه و بدبینانه مدیران اختلاف معنی‌دار وجود دارد.

۷. نتیجه‌گیری

اعمال نظر مدیران در گزارش و انتشار اطلاعات و وقوع اشتباه‌های موجود در برآوردهای مدیران می‌تواند منجر به بروز نوعی ذهن‌گرایی مدیران در پیش‌بینی سود و گزارش سود شود. بررسی این موضوع می‌تواند بر ارزیابی روابط میان این عوامل که تعیین‌کننده کیفیت گزارشگری مالی هستند، تأثیرگذار باشد. شواهد حاکی از آن است که طبق رویکردهای پیام‌رسانی و رفتار فرصت‌طلبانه، روابط متناقضی بین انحراف در گزارشگری مالی به واسطه مدیریت سود و وقوع تورش در پیش‌بینی سود قابل بررسی است.

هدف پژوهش حاضر بررسی رابطه تورش در پیش‌بینی سود مدیران و انحراف در گزارش سود طبق ارقام تعهدی ناشی از بکارگیری رویه‌ها و برآوردهای اختیاری حسابداری است. یافته‌ها نشان داد میانگین انحراف در گزارش سود طبق مدیریت ارقام تعهدی در وضعیت خوش‌بینی بیشتر از بدبینی است و اختلاف معنی‌داری بین میانگین مدیریت سود از طریق ارقام تعهدی اختیاری در وضعیت‌های پیش‌بینی سود خوش‌بینانه و بدبینانه وجود دارد. با توجه به اثر محیط نامطمئن بر ارقام تعهدی و پیش‌بینی سود، وقتی ارقام تعهدی بالا (پایین) باشند، پیش‌بینی سود مدیر خوش‌بینانه‌تر (بدبینانه‌تر) هستند. به علاوه، طبق یافته‌های پژوهش رابطه مثبتی بین تورش‌های رفتاری در پیش‌بینی سود مدیران و انحراف در گزارش سود از طریق ارقام تعهدی اختیاری وجود دارد. در واقع، مدیران در مواجهه با خطای پیش‌بینی سود، تلاش می‌کنند این خطا را از طریق مدیریت سود کاهش دهند. در محیط نامطمئن و مبهم، چرایی و چگونگی اثر نقصان در برآوردهای مدیران بر ارقام تعهدی و پیش‌بینی سود در قالب رویکرد پیام‌رسانی و رویکرد رفتار فرصت‌طلبانه قابل بررسی هستند. رفتار فرصت‌طلبانه برخاسته از تئوری نمایندگی و تضاد منافع

است. پیامد رفتار فرصت‌طلبانه مدیریت در پیش‌بینی سود، مدیریت ادراک و انتظارات سرمایه‌گذاران است که طبق آن مدیران، باورها و انتظارات سرمایه‌گذاران را به شکلی مدیریت می‌کنند که مطلوب آن‌ها باشد. در این شرایط، دستیابی به سودهای آستانه هدف سبب انگیزش مدیران در بکارگیری رویه‌هایی برای مدیریت سود می‌شود. طبق این دیدگاه، در شرایطی که سودهای گزارش شده از کیفیت لازم برخوردار نیستند و شرکت‌ها با فشار بازار جهت دستیابی به سودهای هدف مواجه می‌شوند، مدیران تمایل زیادی دارند که با ایجاد انحراف در گزارشگری مالی از طریق بکارگیری رویه مدیریت سود به اهداف سود پیش‌بینی شده دست یابند. این نتایج با نتایج مطالعات کازنیک^۱ (۱۹۹۹)، لوبو و ژو^۲ (۲۰۰۱)، دوتا و جیگلر^۳ (۲۰۰۲)، گراملیچ و سورنسن^۴ (۲۰۰۴)، گانگ و همکاران^۵ (۲۰۰۹)، ژو^۶ (۲۰۱۰)، الشافی و همکاران^۷ (۲۰۱۰)، یانگ^۸ (۲۰۱۳)، کرافت و همکاران^۹ (۲۰۱۴)، کورمیر و همکاران^{۱۰} (۲۰۱۴)، لی و زایاتس^{۱۱} (۲۰۱۷)، وانگ^{۱۲} (۲۰۱۶)، کیسکک و همکاران^{۱۳} (۲۰۱۷)، پارک و همکاران^{۱۴} (۲۰۱۸)، امبونگ و حسین^{۱۵} (۲۰۱۸)، کیم^{۱۶} (۲۰۲۱)، الیوا و همکاران^{۱۷} (۲۰۲۱)، گاستون و جارنه^{۱۸} (۲۰۲۱)، خلیفه‌سلطانی و همکاران (۱۳۸۹)، مهدوی و زارع (۱۳۹۰)، کردستانی و لطفی (۱۳۹۰)، فروغی

1. Kasznik
2. Lobo & Zhou
3. Dutta & Giger
4. Gramlich & Sorensen
5. Gong & et al.
6. Xu
7. Elshafie & et al.
8. Yang
9. Kraft & et al.
10. Cormier & et al.
11. Li & Zaiats
12. Wang
13. Keskek & et al.
14. Park & et al.
15. Embong & Hossein
16. Kim
17. Eliwa & et al.
18. Gastón & Jarne Jarne

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

و صفدریان (۱۳۹۱)، خدای پور و همکاران (۱۳۹۴)، یحیی زاده‌فر و همکاران (۱۳۹۶) سازگار است، زیرا این مطالعات نشان داده‌اند بین مدیریت سود به عنوان انحرافی در گزارشگری مالی و تورش در پیش‌بینی سود به عنوان اختلاف بین مقادیر واقعی و پیش‌بینی سود، ارتباط مثبتی وجود دارد و این امر حاکی از آن است که بکارگیری اقلام تعهدی اختیاری جهت مدیریت سود توسط مدیران با افزایش خطای پیش‌بینی سود مرتبط است. به علاوه، نتایج پژوهش حاضر نوعی مخاطره اخلاقی و رفتار فرصت‌طلبانه مدیران ناشی از جهت‌گیری‌ها در گزارش سود و پیش‌بینی سود را شناسایی نموده که با مطالعات دای و همکاران^۱ (۲۰۲۱)، لی (۲۰۰۹)، الیاس^۲ (۲۰۰۴)، کاپلان^۳ (۲۰۰۱) و خلیفه‌سلطانی و برزگر (۱۳۹۵) سازگار است. طبق این مطالعات، در شرکت‌هایی که اقدام به مدیریت سود کرده‌اند، دیدگاه مخاطرات اخلاقی و رفتار فرصت‌طلبانه جایگاه محکم‌تری در توضیح وقوع این رویه در قیاس با دیدگاه پیام‌رسانی داشته است. همچنین در شرکت‌هایی که مشکل مخاطرات اخلاقی بیشتری دارند، گرایش مدیران به افزایش فراوانی پیش‌بینی‌ها منجر به افزایش تورش در پیش‌بینی سود شده است. در عین حال، نتایج پژوهش حاضر با نتایج مطالعات بیر^۴ (۲۰۰۵)، کورمایر و مارتینز^۵ (۲۰۰۶)، مرادزاده فرد و همکاران (۱۳۹۲)، وکیلی فرد و همکاران (۱۳۹۳) و حاجی‌ها و چناری بوکت (۱۳۹۵) مغایرت دارد، زیرا این مطالعات نشان داده‌اند بین مدیریت سود به عنوان انحرافی در گزارشگری مالی و تورش در پیش‌بینی سود به عنوان اختلاف بین مقادیر واقعی و پیش‌بینی سود، ارتباط منفی وجود دارد و این امر حاکی از آن است که بکارگیری اقلام تعهدی اختیاری جهت مدیریت سود توسط مدیران با کاهش خطای پیش‌بینی سود مرتبط است.

با توجه به نتایج پژوهش مبنی بر تمایل مدیران جهت انحراف در گزارشگری سود در مواجهه با تورش در پیش‌بینی سود، به مدیران پیشنهاد می‌شود از اعمال مدیریت سود فرصت‌طلبانه که سبب گمراهی بازار سهام شود، پرهیز نموده و در پیش‌بینی دقت لازم را اعمال کنند تا هم کیفیت

1. Dai & et al.
2. Elias
3. Kaplan
4. Beyer
5. Cormier & Martinez

پیش‌بینی‌ها افزایش یابد و هم‌انگیزه‌های فرصت‌طلبانه برای مدیریت سود وجود نداشته باشد. سهامداران، سرمایه‌گذاران و تحلیل‌گران می‌توانند اطلاعاتی در مورد کیفیت اطلاعات شرکت‌ها به ویژه کیفیت سودهای گزارش شده و کیفیت پیش‌بینی سود بدست آورند. این امر شرایطی فراهم می‌کند که استفاده‌کنندگان نسبت به کیفیت گزارش سود و ارزیابی توانایی مدیران در بهره‌گیری از رویکرد فرصت‌طلبانه در پیش‌بینی سود و گزارش سود آگاهی یابند و بتوانند تصمیمات مناسب‌تری اتخاذ کنند. اعتباردهندگان با ارزیابی تورش در پیش‌بینی سود شرکت‌ها و نقش آن در مدیریت سود می‌توانند جهت اعطای اعتبار به شرکت‌ها به نتایج پژوهش توجه نمایند، زیرا یکی از موضوعات مورد توجه اعتباردهندگان برای تصمیم‌گیری اعطای تسهیلات مالی، اطمینان نسبت به کیفیت سودهای گزارش شده و صحت پیش‌بینی‌های سود توسط مدیران شرکت‌ها است. به علاوه، حسابرسان می‌توانند با آگاهی کامل‌تر از احتمال تورش در پیش‌بینی‌های سود توسط مدیران و ایجاد انحراف در گزارشگری مالی با بکارگیری رویکرد مدیریت سود از طریق اقلام تعهدی، نسبت به انجام حسابرسی‌های دقیق اقدام کنند. به حسابرسان پیشنهاد می‌شود در صورت مشاهده این رویه‌ها و کشف آن‌ها نسبت به افشای این موارد اقدام نمایند و به این ترتیب با اجرای حسابرسی با کیفیت از تحمل زیان توسط گروه‌های مختلف جلوگیری به عمل آورند.

منابع

- آشتاب، علی؛ پیری، پرویز (۱۳۹۹). تأثیر ویژگی‌های افشای پیش‌بینی سود بر ریسک شرکت با توجه به مدیریت سود واقعی. *حسابداری مالی*، ۱۲ (۴۵)، ص ۶۳-۹۱.
- احمدی، یاسر؛ بنی‌مهد، بهمن؛ طالب‌نیا، قدرت‌اله؛ پورزمانی، زهرا (۱۳۹۹). تأثیر مدیریت سود بر رابطه میان خطای پیش‌بینی سود و محافظه‌کاری حسابداری. *حسابداری مدیریت*، ۱۳ (۴۵)، ص ۲۰۱-۲۱۷.
- اکبرلو، الناز؛ زینالی، مهدی؛ علی‌نژاد ساروکلاهی، مهدی؛ برادران حسن‌زاده، رسول (۱۴۰۰). بررسی رابطه بین خودشفیته‌گی مدیران و لحن خوش‌بینانه گزارشگری مالی: نقش تعدیلی مدیریت سود. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۸ (۷۲).
- براری نوکاشتی، صغری؛ بنی‌مهد، بهمن؛ یعقوب‌نژاد، احمد (۱۳۹۷). انعطاف‌پذیری حسابداری و خوش‌بینی مدیران: آزمون تئوری اختیارات مدیریتی. *حسابداری مدیریت*، ۱۱ (۳۷)، ص ۱-۱۴.
- حاجیه‌ها، زهره؛ چناری بوکت، حسن (۱۳۹۵). رابطه مدیریت سود و خطای پیش‌بینی سود (با تأکید بر صورت‌های مالی میان‌دوره‌ای و پایان دوره‌ای. *مدیریت دارایی و تأمین مالی*، ۴ (۲)، ص ۲۹-۴۸.
- حسینی، محمد؛ مرادی، ساناز (۱۳۹۹). نقش میانجی اطلاعات نامتقارن در بازار رقابت ناقص بر رابطه بین تورش پیش‌بینی سود و ریسک ویژه ناشی از مدل قیمت‌گذاری دارایی‌های سرمایه‌ای. *پیشرفت‌های مالی و سرمایه‌گذاری*، ۱ (۱)، ص ۸۱-۱۰۰.
- خدای‌پور، احمد؛ حسینی نسب، حجت؛ حیاتی، حسین (۱۳۹۴). بررسی تأثیر خطای پیش‌بینی سود دوره قبل بر واکنش بازار به پیش‌بینی سود مدیریت و انواع مختلف مدیریت سود. *دانش حسابداری*، ۶ (۲۱)، ص ۸۳-۱۰۸.
- خلیفه‌سلطانی، سید احمد؛ برزگر، غزاله (۱۳۹۵). رابطه مخاطرات اخلاقی و مدیریت سود. *دانش حسابداری*، ۷ (۲۴)، ص ۶۷-۹۰.
- خلیفه‌سلطانی، سید احمد؛ ملانظری، مهناز؛ دل‌پاک، سجاد (۱۳۸۹). ارتباط خطای پیش‌بینی سود مدیریت و اقلام تعهدی. *دانش حسابداری*، ۱ (۳)، ص ۵۹-۷۶.
- فروغی، داریوش؛ صفدریان، لیلا (۱۳۹۱). رابطه بین مدیریت سود، خطای پیش‌بینی سود و کسب بازده غیرعادی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۰ (۳۳)، ص ۱-۱۸.
- کردستانی، غلامرضا؛ لطفی، احمد (۱۳۹۰). بررسی ارتباط بین خطای پیش‌بینی سود و اقلام تعهدی. *پژوهش‌های حسابداری مالی*، ۳ (۲)، ص ۶۳-۷۸.
- مرادزاده‌فرد، مهدی؛ علیپور درویش، زهرا؛ نظری، همداد (۱۳۹۲). بررسی خطای پیش‌بینی سود مدیریت و محتوای اطلاعاتی اقلام تعهدی در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۲ (۷)، ص ۱۵-۲۸.
- مهام، کیهان؛ ذوالقدر، مصطفی (۱۳۹۲). رابطه سود پیش‌بینی شده مدیریت و مدیریت سود. *دانش حسابداری مالی*، ۲ (۴)، ص ۶۵-۸۷.
- مهدوی، غلامحسین؛ زارع حسین‌آبادی، علی (۱۳۹۰). بررسی ارتباط خطای سود پیش‌بینی شده و اقلام تعهدی کل شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *بورس اوراق بهادار*، ۴ (۱۶)، ص ۵۷-۷۸.
- وکیلی‌فرد، حمیدرضا؛ عربی، مهدی؛ حسن‌پور، شیوا (۱۳۹۳). نقش رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران در انحراف سودهای

- پیش‌بینی شده. بررسی‌های حسابداری، ۱ (۴)، ص ۸۱-۹۵.
- یحیی‌زاده‌فر، محمود؛ شمس، شهاب‌الدین؛ نادری، مریم (۱۳۹۶). بررسی رابطه خوش‌بینی مدیریتی و هموارسازی سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. مدیریت دارایی و تأمین مالی، ۵ (۳)، ص ۷۷-۸۸.
- Almeida, J. & Dalmácio, F. (2015). The Effects of Corporate Governance and Product Market Competition on Analysts' Forecasts, Evidence from the Brazilian Capital Market. *The International Journal of Accounting*, 50(3), P.316-339.
- Baginski, S.P., Campbel, J.L., Ryu, P.W. & Warren, J.D. (2019). **Do Managers Bias their Forecasts of Future Earnings in Response to their Firm's Current Earnings Announcement Surprises?**. School of Accounting & Finance, The Hong Kong Polytechnic University.
- Baik, B. & Jiang, G. (2006). The use of management forecast to dampen analysts' expectations. *Journal of Accounting and Public Policy*, 25(5), P.531-553.
- Beyer, A. (2005). **Capital Market Prices, Management Forecasts and Earnings Management**. Job Market Paper, Northwestern University.
- Boonlert-U-Thai, K., Meek, G. & Nabar, S. (2006). Earnings Attributes and Investor Protection: International Evidence. *The International Journal of Accounting*, 41(4), P.327-357.
- Buchner, A., Mohamed, A. & Saadouni, B. (2017). The association between earnings forecast in IPO prospectuses and earnings management: An empirical analysis. *Journal of International Financial Markets, Institutions & Money*, 51, P.92-105.
- Cheng, Y. & Firth, M. (2000). An empirical analysis of the bias and rationality of profit forecasts published in new issue prospectuses. *Journal of Business Finance & Accounting*, 27(3-4), P.423-446.
- Collingwood, H. (2001). The Earnings Game: Everyone Plays, Nobody Wins. *Harvard Business Review*, 79(6), P.65-74.
- Cormier, D. & Martinez, I. (2006). The Association between Management Earning Forecasts, Earning Management & Stock Market Valuation: Evidence from French IPO's. *The International Journal of Accounting*, 41(2), P.209-236.
- Cormier, D., Pascale, L.A. & McConomy, B.J. (2014). Forecasts in IPO prospectuses: The effect of corporate governance on earnings management. *Journal of Business Finance and Accounting*, 41(1-1), P.100-127.
- Dai, Y., Zhu, J. & Bao, T. (2021). **Earnings Management in IPOs: Moral Hazard or Signaling?**. Available at: <https://ssrn.com/abstract=3595030>.
- Das, S., Kim, K. & Patro, S. (2011). An Analysis of Managerial Use and Market Consequences of Earnings Management & Expectation Management. *The Accounting Review*, 86(6), P.1935-1967.
- Dechow, P.M., Sloan, R.G. & Sweeney, A.P. (1995). Detecting Earnings Management. *Accounting Review*, 70(2), P.193-225.
- Doyle, J.T., Jennings, J.N. & Soliman, M.T. (2013). Do Managers Define Non GAAP Earnings to Meet or Beat Analyst Forecasts?. *Journal of Accounting and Economics*, 56(1), P.40-56.
- Dutta, S. & Gigler, F. (2002). The effect of earnings forecasts on earnings management. *Journal of Accounting Research*, 40(3), P.631-655.
- Eiler, L.A., Filzen, J.J., Jackson, M. & Tama-Sweet, I. (2021). Real earnings management and the

- properties of analysts' forecasts. *Advances in Accounting*, 55(Dec), P.100566.
- Elgers, P.T., Lo, M.H. & Pfeiffer, R.J. (2003). Analysts vs. investors' weighting of accruals in forecasting annual earnings. *Journal of Accounting and Public Policy*, 22(3), P.255-280.
- Elias, R.Z. (2004). The effect of corporate ethical values on perceptions of earnings management. *Managerial Auditing Journal*, 19(1), P.84-98.
- Eliwa, Y., Haslam, J. & Abraham, S. (2021). Earnings quality & analysts' information environment: Evidence from the EU market. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 42 (C), P.100373.
- Elshafie, E., Yen, A.R. & Yu, M. (2010). The association between pro forma earnings and earnings management. *Review of Accounting and Finance*, 9(2), P.139-155.
- Embong, Z. & Hossein, L. (2018). Analyst Forecast Accuracy and Earnings Management. *Asian Journal of Accounting and Governance*, 10, P.97-108.
- Fields, T.D., Lys, T.Z. & Vincent, L. (2001). Empirical research on accounting choice. *Journal of Accounting and Economics*, 31(1-3), P.255-301.
- Fridson, M. & Alvarez, F. (2002). **Financial Statement Analysis: A Practitioner's Guide**. 3rd Ed. University Edition, New York, John Wiley & Sons.
- Gastón, S.C. & Jarne Jarne, J.I. (2021). An international comparison of incentives for earnings management in order to meet analysts' forecasts. *Spanish Accounting Review*, 24 (1), P.75-89.
- Gong, G., Yue Li, L. & Xie, H. (2009). The Association between Management Earning Forecast Errors and Accruals. *Accounting Review*, 84(2), P.497-530.
- Gramlich, J.D. & Sorensen, O. (2004). Voluntary management earnings forecasts & discretionary accruals: evidence from Danish. *European Accounting Review*, 13(2), P.235-259.
- Gounopoulos, D., Kraft, A.G. & Skinner, F.S. (2020). **Voluntary vs. Mandatory Management Earnings Forecasts in IPOs**. DOI: 10.2139/ssrn.2595991
- Gunny, K. (2010). The relation between earnings management using real activities manipulation and future performance: evidence from meeting earnings benchmarks. *Contemporary Accounting Research*, 27(3), P.855-888.
- Hambrick, D. & Finkelstein, S. (1987). Managerial discretion: a bridge between polar views of organizational outcomes. *Research in Organizational Behavior*, 9, P.369-406.
- Healy, P.M. & Wahlen, J.M. (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, 13(4), P.365-383.
- Hewitt, M., Tarca, A. & Yohn, T.L. (2015). The effect of measurement subjectivity classifications on analysts' use of persistence classifications when forecasting earnings items. *Contemporary Accounting Research*, 32(3), P.1000-1023.
- Hirts, E., Koonce, L. & Vankataraman, S. (2008). Management earnings forecasts: a review and framework. *Accounting Horizons*, 22(3), P.315-338.
- Ho, L.J., Liu C.S. & Ouyang, B. (2012). Bloated balance sheet, earnings management, and forecast guidance. *Review of Accounting and Finance*, 11(2), P.120-140.
- Hunt, A., Moyer, S.E. & Shevlin, T. (1997). **Earnings Volatility, Earnings Management, and Equity Value**. Department of Accounting, University of Washington.
- Jones, J. (1991). Earnings management during import relief investigations. *Journal of Accounting*

- Research*, 29(2), P.193-229.
- Kaplan, S.E. (2001). Ethically related judgments by observers of earnings management. *Journal of Business Ethics*, 32(4), P.285-98.
- Kaszniak, R. (1999). On the association between voluntary disclosure and earnings management. *Journal of Accounting Research*, 37(1), P.57-81.
- Kato, K., Skinner, D.J. & Kunimura, M. (2009). Management Forecasts in Japan: An Empirical Study of Forecasts that Are Effectively Mandated. *The Accounting Review*, 84(5), P.1575-1606.
- Keskek, S., Myers, L.A. & Omer, T.C. (2017). **Exploring Managers' Accrual-Related Forecast Bias**. Available at: <https://ssrn.com/abstract=2977600>
- Kim, J. (2021). Earnings Attributes that Contribute to Analyst Forecasting Errors: Empirical Evidence from Korea. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(8), P.647-0658.
- Kim, J.B. (2016). Accounting flexibility and managers' forecast behavior prior to seasoned equity offerings. *Review of Accounting Studies*, 21(4), P.1361-1400.
- Kim, S. & Na, H. (2020). Earnings information, arbitrage constraints, and the forecast dispersion anomaly. *Finance Research Letters*, 35, P.101311.
- King, R., Pownall, G. & Waymire, G. (1990). Expectations adjustment via timely earnings forecast disclosure: Review, synthesis and suggestions for future research. *Journal of Accounting Literature*, 9, P.113-144.
- Kirschenheiter, M. & Melumad, N. (2002). Can earnings bath and smoothing co-exist as equilibrium financial reporting strategies?. *Journal of Accounting Research*, 40(3), P.761-796.
- Kraft, A., Soo Lee, B. & Lopatta, K. (2014). Management Earnings Forecasts, insider Trading and Information Asymmetry. *Journal of Corporate Finance*, 26(1), P.96-123.
- Lee, J. (2009). Moral hazard, firms' internal governance and management earnings forecasts. **DOI:10.2139/ssrn.1650289**
- Li, F. & Abeysekera, I. & Ma, S. (2011). Earnings Management and the Effect of Earnings Quality in Relation to Stress Level and Bankruptcy Level of Chinese Listed Firms. *Corporate Ownership and Control*, 9(1), P.366-391.
- Li, T. & Zaiats, N. (2017). Information Environment and Earnings Management of Dual Class Firms around the World. *Journal of Banking and Finance*, 74(1), P.1-23.
- Lobo, G.J. & Zhou, J. (2001). **Disclosure quality and earnings management**. Syracuse University
- McInnis, J. & Collins, D.W. (2011). The effect of cash flow forecasts on accrual quality and benchmark beating. *Journal of Accounting and Economics*, 51(3), P.219-239.
- Mintz, S.M. & Morris, R.E. (2008). **Ethical Obligations and Decision Making in Accounting**. New York, NY: McGRAWHILL.
- Mulford, C.W. & Comiskey, E.E. (2011). **The financial numbers game: Detecting creative accounting practices**. New York: John Wiley & Sons.
- Nelson, M.W., Elliott, J.A. & Tarpley, R.L. (2003). How are earnings managed? Examples from auditors. *Accounting Horizons*, 17(1), P.17-36.
- Nurwati, A. A-Z. & Wan-Hussin, W.N. (2010). Corporate governance and earnings forecasts accuracy. *Asian Review of Accounting*, 18(1), P.50-67.

- Papanastopoulos, G. & Thomakos, D. (2017). Managerial discretion, net operating assets and the cross-section of stock returns: Evidence from European countries. *Journal of International Financial Markets, Institutions and Money*, 47, P.188-210.
- Park, S.H., Han, I., Lee, J. & Kim, B. (2018). Information asymmetry and the accrual anomaly. *Asia-Pacific Journal of Financial Studies*, 47(4), P.571-597.
- Peterson, K. (2012). Accounting complexity, misreporting & the consequences of misreporting. *Review of Accounting Studies*, 17(1), P.72-95.
- Rooijen, J.G. (2002). **Flexibility in Financial Accounting Income Strategies and Earnings Management in the Netherlands**. PhD Thesis. Faculty of Economics and Business, Amsterdam Business School Research Institute.
- Roychowdhury, S. (2006). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of Accounting and Economics*, 42(3), P.335-370.
- Siregar, V.S. & Utama, S. (2008). Type of Earnings Management and the Effect of Ownership Structure, Firm Size & Corporate governance practice: evidence from Indonesia. *The International Journal of Accounting*, 43(1), P.1-27.
- Shen, W. & Cho, T. (2005). Exploring involuntary executive turnover through a managerial discretion framework. *Academy of Management Review*, 30(4), P.843-854.
- Soffer, L.C., Thigarajan, S.R. & Walther, B. (2000). Earnings preannouncement strategies. *Review of Accounting Studies*, 5(1), P.5-26.
- Wang, X. (2016). **Earnings management to meet analysts' forecasts**. MasteR Thesis. University of Oulu, Business School, Department of Accounting.
- Williamson, O.E. (1963). Managerial discretion and business behavior. *The American Economic Review*, 53(5), P.1032-1057.
- Xu, W. (2010). Do management earnings forecasts incorporate information in accruals?. *Journal of Accounting and Economics*, 49(3), P.227-246.
- Yang, J.W. (2013). Management Earnings Forecast and Earnings Management: Does Prior-Period Forecast Accuracy Play a Role?. *Journal of Business & Economics Research*, 11(3), P.147-158.

روش استناد به این مقاله

حسینی، محمد؛ حاجی امیری، امیرحسین (۱۴۰۰). تورش‌های خوش‌بینی و بدبینی سود و انحراف در گزارشگری مالی: شواهدی از ذهن‌گرایی و رفتار غیراخلاقی فرصت‌طلبانه مدیران. *مطالعات اخلاق و رفتار در حسابداری و حسابرسی*، ۱(۱)، ص ۵۷-۹۲.